

T.C. BAŐBANKANLIK

**Avrupa Birliği'nde Küresel Finansal Krize Karşı
Alınan nlemler ve Birliğin Rekabet Gücünün
Arttırılmasına Yönelik Girişimler:
“Euro Rekabet Paktı”**

(Mayıs 2011)

Ankara

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1. Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Borç Krizleri	3
1.1. Yunanistan Krizi	3
1.2. İrlanda Krizi	5
1.3. Portekiz Krizi	7
1.4. Yapısal Sorunların Aşılmasına Yönelik Avrupa Birliği Düzeyinde Tedbir Alınması İhtiyacı.....	8
2. Krize Karşı Alınan Çözüm Önlemleri ve Geliştirilen Mekanizmalar	10
2.1. Ödemeler Dengesi Fonu (Balance of Payments Facility).....	10
2.2. Kredi Havuzu (Pooled Loans - Greek Loan Facility)	11
2.3. Avrupa Finansal İstikrar Mekanizması (European Financial Stability Mechanism-EFSM).....	11
2.4. Avrupa Finansal İstikrar Fonu (European Financial Stability Facility – EFSF).....	13
2.5. Avrupa İstikrar Mekanizması (European Stability Mechanism-ESM).....	14
3. Rekabet Paktı (Competitiveness Pact)	18
3.1. Pakıt'ın İçeriği.....	20
3.2. Rekabet Pakıtı'na Yönelik Eleştiriler.....	21
4. Euro Rekabet Pakıtı (Euro Plus Pact)	24
4.1. Pakıt'ın Kapsamı	24
4.2. Pakıt'ın Temel Prensipleri.....	25
4.2.1. Rekabet Gücünün Arttırılması	30
4.2.2. İstihdamın Arttırılması	31
4.2.3. Kamu Maliyesinde Sürdürülebilirliğin Sağlanması	31
4.2.4. Mali İstikrarın Güçlendirilmesi	32
4.3. Somut Yıllık Taahhütler.....	33
SONUÇ	34
KAYNAKLAR	37

GİRİŞ

2008 yılı Eylül ayında, ABD'nin dördüncü büyük yatırım bankası olan Lehman Brothers'ın iflas etmesiyle patlak veren kriz kısa sürede tüm dünyaya yayılarak küresel çapta bir mali ve reel sektör krizine dönüşmüştür. Krizin olumsuz etkileri Avrupa Birliği (AB)'nde de ciddi boyutlarda hissedilmiş ve Euro Alanı 2009 yılında % 4,1 oranında küçülerek tarihindeki en büyük daralmayı yaşamıştır.¹ Yaşanan küresel kriz, AB ülkelerinde kamu açıkları ve borç stoklarının ciddi boyutlarda artmasına ve birçok üye ülkede kamu maliyesinin sürdürülebilirliğinin tehlikeye girmesine neden olmuştur. Nitekim 2006 yılında 7,1 trilyon Euro olan AB hükümetlerinin borç yükü 2009 yılı sonunda kurtarma paketlerinin de devreye girmesi ile 8,6 trilyon Euro'ya yükselmiştir.²

Euro Alanı ülkelerinin ekonomik performanslarında son yıllarda gözlemlenen gerileme ekonomik krizle birlikte daha da belirgin bir hal almış ve bu durum Euro'nun, dolayısıyla Ekonomik ve Parasal Birliğin ve nihayetinde AB'nin geleceğine dair endişeleri artırmıştır. Özellikle Almanya ve Fransa gibi AB'nin siyasi bir proje olduğunu savunan bazı AB ülkeleri, mevcut AB politikalarının yaşanmakta olan sorunların çözümünde yetersiz kaldığını, özellikle Euro Alanı'nda makroekonomik gözetimin ötesinde bir ekonomik koordinasyona ihtiyaç duyulduğunu ve bu çerçevede AB düzeyinde yeni mekanizmalar oluşturulması gerektiğini savunmaktadır. Bu yaklaşım çerçevesinde, yalnızca para politikasının değil, üye ülkelere uygulanacak maliye politikalarının da AB ölçeğinde çok daha sıkı kurallara tabi tutulması ve Euro Alanı ülkeleri arasındaki ekonomik yakınsamanın artırılması için ekonomik politikaların uyumlaştırılması büyük önem arz etmektedir.

Her ne kadar henüz AB düzeyinde gelecekte uygulanacak mekanizmaların kapsam ve derinliğine ilişkin tam bir mutabakat oluşmamış olsa da, küresel kriz ve bunun sonrasında gerek AB gerekse AB üyesi ülke ekonomilerinin bu krize verdiği tepki, AB'de ekonomik yönetim alanında kapsamlı reformlar yapılması gerektiğini açıkça ortaya koymuştur. Bu kapsamda, ilk olarak 29 Eylül 2010 tarihinde, İstikrar ve Büyüme Paketi'nin kabulünden bu yana AB'nin ekonomik yönetiminde en önemli aşamayı temsil eden ve başta Euro Alanı olmak üzere, AB'de bütçesel ve makroekonomik gözetim ve denetimi güçlendirmeyi amaçlayan kapsamlı bir ekonomik yönetim paketi kabul edilmiştir. Ayrıca, makroekonomik istikrarsızlıkları gidermeye yönelik olarak alınan önlemler çerçevesinde, Avrupa İstikrar Mekanizması'nın oluşturulması planlanmış ve söz konusu mekanizmanın 2013 yılının ortasında faaliyete geçmesi kararlaştırılmıştır.

---

¹ Eurostat

² Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK) (2011), "Krizdeki Birlik: Euro Bölgesi'nin Borç Sarmalı ve AB'nin Geleceği", USAK AB Araştırmaları Merkezi, USAK Raporları No 11-01, Mart 2011, s.2.

Bununla birlikte, Euro Alanı'nda yaşanan borç krizlerinde AB ve AB üyesi ülkelerin küresel ölçekte rekabet gücündeki gerilemenin de önemli ölçüde etkili olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, 4 Şubat 2011 tarihinde Almanya tarafından, Fransa'nın da desteğiyle, üye devletler tarafından birçok ekonomik ve sosyal reformun gerçekleştirilmesini öngören bir Rekabet Paktı'nın oluşturulması önerilmiştir. Söz konusu Pakt aracılığıyla AB üyesi ülkelerin ekonomileri arasında daha güçlü bir yakınsamanın sağlanması ve üye devletlerin rekabet gücünün kalıcı ve sürdürülebilir bir şekilde arttırılması hedeflenmektedir. Böyle bir Pakt fikrinin ortaya atılmasında, ekonomik ve parasal birliğin güçlendirilmesi için para politikalarının yanı sıra bütçe ve maliye politikalarının da AB düzeyinde belirlenmesine duyulan ihtiyaç ve AB'nin Çin gibi rekabet gücü yüksek ekonomilere ayak uydurmakta zorlanmış olması gibi unsurlar etkili olmuştur.

Bununla birlikte, Pakt'ın oldukça katı ve bağlayıcı hükümler içermesi birçok üye devletin Pakt'a karşı çıkmasına neden olmuştur. Bu kapsamda yürütülen çalışmalar çerçevesinde, Pakt'ın içeriği yumuşatılmış ve ismi Euro Rekabet Paktı (Euro Plus Pact) olarak değiştirilerek, 24-25 Mart 2011 tarihli Avrupa Konseyi'nde kabul edilmiştir. Halihazırda Euro Alanı dışında olan Bulgaristan, Romanya, Polonya, Letonya, Litvanya ve Danimarka da Pakt'a katılma yönündeki iradelerini belirtmişlerdir.

Bu çalışmanın amacı, AB'de son dönemde yaşanan krizleri karşı alınan önlemler çerçevesinde son dönemde benimsenen Euro Rekabet Paktı'nın gelişim sürecini ve içeriğini ortaya koymaktır. Bu kapsamda, çalışmanın ilk bölümünde AB üyesi ülkelerde yaşanan borç krizleri ve nedenlerine değinilecek, ikinci kısımda AB'nin krize karşı aldığı önlem ve çözüm mekanizmaları anlatılacak, üçüncü kısımda ilk olarak Almanya ve Fransa tarafından önerilen Rekabet Paktı'nın içeriği ortaya koyulduktan sonra, Paktın bu ilk versiyonuna karşı çıkan ülkeler ve karşı çıkma sebepleri tartışılacak, dördüncü kısımda ise Euro Rekabet Paktı'nın kabul edilmesiyle sonuçlanan süreç ve üzerinde mutabakata varılan Pakt'ın içeriği anlatılarak sonuç kısmında özet bir değerlendirme yapılacaktır.

1. Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Borç Krizleri

Euro Bölgesi'ne dahil olan üye devletlerde ortak para birimi olan Euro'nun kullanılması ve bu ülkelerde para politikasının Avrupa Merkez Bankası (AMB) aracılığı ile tek bir elden yürütülüyor olması, söz konusu ülke ekonomilerinin birbirine sıkı bir şekilde bağlı olmasına ve bir Euro Bölgesi ülkesinde meydana gelen olumsuz gelişmelerin diğer Euro Bölgesi ülkelerine de kısa sürede yayılmasına yol açmaktadır. Bu hususun yanı sıra, AB üyesi ülkelerin finans ve reel sektörlerinin yüksek entegrasyon düzeyi de ülkelerin birbirinden etkilenme seviyesini ve hızını artırmaktadır. Nitekim 2010 yılının ikinci çeyreğinde Yunanistan'da patlak veren borç krizi, kısa sürede diğer Euro Bölgesi ülkelerini ve hatta ekonomik ve parasal birliğin geleceğini tehdit altına sokmuştur.

Başta Almanya olmak üzere bazı üye ülkelerin Yunanistan'a yardım konusunda isteksiz olması, piyasalarda panik havasının yayılmasına neden olmuş ve sonuçta kamu maliyesi ve bankacılık kesimleri sorunlu olan İrlanda, Portekiz, İspanya, İtalya ve Belçika da borç krizine sürüklenme tehdidi ile karşı karşıya kalmışlardır.

Bu gelişmeleri takiben kamu borcunun çevrilebilirliğine ilişkin sorunlar nedeniyle AB'ye yardım talebi ile başvuran Yunanistan için 10 Mayıs 2010 tarihinde AB-IMF ortak operasyonu ile 110 milyar Euro tutarında bir kurtarma paketi açıklanmıştır. Ardından, 28 Kasım 2010'da İrlanda, bankacılık sektöründe yaşadığı sorunlar nedeniyle AB'ye yardım talebi ile başvurmuş ve İrlanda için AB-IMF işbirliğinde 85 milyar Euro tutarında bir kurtarma paketi açıklanmıştır. Son olarak Portekiz 6 Nisan 2011 tarihinde AB'den yardım istemiş olup, Portekiz'e AB-IMF işbirliğinde 78 milyar Euro tutarında yardım yapılması kararlaştırılmıştır.

Yunanistan, İrlanda ve Portekiz'de yaşanan borç krizleri nedenleri ve sonuçları ile birlikte aşağıda anlatılmaktadır.

1.1. Yunanistan Krizi

Uzun süredir gündemde olan yapısal reformların bir türlü hayata geçirilememesi ve dış borçlanmayla sağlanan mali kaynakların doğru kullanılmaması gibi hususlar küresel krizin yarattığı olumsuz etkilerle birleşmiş ve Yunan ekonomisinin ciddi ölçekli bir krize sürüklenmesine yol açmıştır.

İzlenen politikalar çerçevesinde, ekonomik büyümenin temel olarak dış borç kaynaklı olması orta ve uzun vadede Yunanistan'ın kamu borçlarında çok ciddi boyutta artışa yol açmıştır. 2000 yılında 150 milyar Euro seviyesinde olan Yunanistan'ın kamu borçları, geçtiğimiz on yıl içerisinde % 100 oranında artış göstererek, 2009 sonu itibarıyla 300 milyar Euro seviyesine yükselmiştir.

Kamu borçlarındaki ciddi oranlı artışa rağmen, kamu gelirlerinde aynı oranda artış sağlanamamıştır. 2001 yılında GSYH'nin % 21,8'i seviyesinde olan vergi gelirleri 2009 yılında GSYH'nin % 19'una düşmüş olup, bu oran AB ülkeleri içindeki en düşük orana tekabül etmektedir.

Bu hususlara ilave olarak, yaşlanan nüfus dinamikleri dikkate alınarak hayata geçirilmesi gereken sosyal güvenlik reformu gibi yapısal reformların sürekli ertelenmesi de bütçe dengesini bozucu ilave unsurlar olarak ortaya çıkmıştır.

Diğer taraftan, toplam 100 milyar Euro tutarındaki AB desteği ile üye devletler arasında en çok AB kaynağı alan Yunanistan bu imkanı doğru bir biçimde kullanamamış, yanlış ve neticelendirilemeyen alanlara aktarılan AB menşeli kaynakların kullanımında yolsuzluk iddiaları da gündeme gelmiştir.

Tüm bu sorunlara ilave olarak, uluslararası finansal kriz Yunanistan'ın gelirlerinde önemli oranda düşüşe sebep olmuştur. Ülkenin döviz kaynakları için hayati önem taşıyan ve toplam milli gelirden önemli payı bulunan turizm gelirlerinde 2009 yılında % 15'in üzerinde azalma gözlemlenmiştir. Diğer taraftan dünyadaki yük gemilerinin % 20'sine sahip olan ve deniz yolu taşımacılığında ilk sırayı alan Yunanistan, yine kriz sebebiyle dünya mal ticaretindeki daralmadan en fazla etkilenen ülkelerden birisi olmuş ve 2009 yılında taşımacılık gelirlerinde % 30 civarında bir düşüş gerçekleşmiştir.

Tablo 1'de, 2006-2010 yılları arasında Yunanistan'daki büyüme hızı, kamu borcu/GSYH oranı, bütçe açığı/GSYH oranı ve faiz oranları görülmektedir.

Tablo 1: Temel makroekonomik göstergeler-Yunanistan

%	2006	2007	2008	2009	2010
Büyüme	5,2 ^p	4,3 ^p	1,0 ^p	-2,0 ^p	-4,5 ^p
Kamu Borcu/GSYH	106,1	105,4	110,7	127,1	142,8
Bütçe Açığı/GSYH	-5,7	-6,4	-9,8	-15,4	-10,5
Faiz Oranı	4,07	4,50	4,80	5,17	9,09

Kaynak: Eurostat, erişim tarihi 22.04.2011.

p: geçici değer (provisional value)

Tablo 1'deki verilerden de görüleceği üzere Ekonomik ve Parasal Birliğe dahil olan Yunanistan, Maastricht Kriterleri'ne uyum bağlamında son yıllarda giderek kötüleşen bir performans sergilemiştir.

Yunan hükümeti, 2009 yılında % 12,7 olarak açıkladığı bütçe açığını 2012 yılında % 2,8'e indirmek için 14 Ocak 2010 tarihinde bir istikrar programı açıklamıştır. Ancak, daha sonra Yunanistan'ın 2009 yılındaki bütçe açığının GSYH'nin % 15,4'ü düzeyinde olduğu ortaya çıkmış, bu durum Yunanistan'a olan güvensizliği daha da artırmıştır. Bütçe açığına ilişkin söz konusu rakam, Euro Bölgesi ülkelerinin Maastricht Kriterleri çerçevesinde uyması gereken % 3 sınırının beş katına tekabül etmektedir.

Avrupa Komisyonu Yunanistan'ın bütçe açığını 2012 yılına kadar % 3'ün altına çekme planını destekleyerek, Yunan hükümetine personel giderlerinin azaltılması gibi ilave tedbirler alması çağrısında bulunmuştur. Bu kapsamda, 5 Mart 2010 tarihinde hükümetin 4,8 milyar Euro tasarruf etmesi için kamu sektöründe ücret kesintisi ve vergilerin artırılmasını kapsayan bir paket hazırlanmıştır. Paketteki önlemlerle KDV oranı % 21'e çıkarılmış, kamu sektöründe primler % 30 kadar kesilmiş, akaryakıt, sigara ve alkollü ürünlerden alınan vergiler artırılmış ve emekli maaşları dondurulmuştur. Diğer taraftan, vergi kaçağı sorununun üstesinden gelmeyi ve yüksek gelirli kişilerden daha fazla vergi alınmasını amaçlayan bir vergi reformu yasası Yunan Hükümetince kabul edilmiştir.

Yunanistan'ın yaşamakta olduğu krizin diğer AB üyesi ülkelere de sıçramasının engellenmesi ve Euro'nun korunması amacıyla, Euro Alanı ülkeleri 2010 yılı Mart ayında Yunanistan'a yardım sağlanmasına yönelik IMF ile ortak bir finansal yardım mekanizması oluşturulması için anlaşmışlardır. Bu gelişmeyi takiben, 11 Nisan 2010 tarihinde Yunanistan'a 30 milyar Euro tutarında acil yardım sağlanması hususu da Euro Alanı Maliye Bakanları tarafından onaylanmıştır.

Bu gelişmelerin sonucunda AB ve IMF'nin katkısıyla oluşturulan toplam 110 milyar Euro tutarındaki 3 yıl vadeli kurtarma paketi Yunanistan'a tahsis edilmiştir.

Yunanistan'daki sorunların domino etkisi yaratarak Portekiz, İrlanda, İtalya ve İspanya gibi Euro Bölgesi'nde yer alan ve ekonomilerinde bazı yapısal sorunlar barındıran ülkeleri de etkilemesinden korkulması ve krizin derinleşeceğine yönelik kaygılar, bazı ülkelerde tahvil fiyatlarının düşmesine, faiz oranlarının ve dolayısıyla borçlanma maliyetlerinin yükselmesine ve neticede kamu borcunun GSYH içindeki payının artmasına ve borç sürdürülebilirliğinin tehlikeye girmesine yol açmıştır. Nitekim Yunanistan'da sonra İrlanda ve Portekiz de yardım talebi ile AB'ye başvurmak zorunda kalmışlardır.

1.2. İrlanda Krizi

İrlanda'yı krize sürükleyen nedenlerin başında, krizin ortaya çıkmasının ardından emlak piyasasında yaşanan hızlı değer kayıpları ile, kamu sektöründe yoğun bir biçimde alınan tasarruf tedbirlerinin piyasalarda doğurduğu panik havası ve durmadan artan işten çıkarmalar gelmektedir.

1990'lı yıllardan küresel krizin ortaya çıktığı 2008 yılına kadar sürekli bir refah artışı yaşanan İrlanda'da ekonomik tablonun hep bu şekilde devam edeceğine olan inanç, emlak fiyatlarında astronomik artışları tetikleyerek spekülasyon bir emlak piyasasının oluşmasına yol açmıştır. Nüfusu 4,5 milyon olan İrlanda'da hiç kimsenin yaşamadığı 300 bin konutun inşa edilmiş olması nedeniyle oluşan emlak sektörü balonu, krizin en önemli sebeplerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Büyümesinin büyük bölümünü konut ve finans sektöründeki patlamaya borçlu olan İrlanda'da, 2008 yılındaki küresel finansal krizden sonra konut fiyatlarının % 50-60 oranında değer kaybetmesi, konut kredilerinin büyük bölümünü yapılandıran bankaların ciddi oranda zarar etmesine yol açmıştır. Hükümetin bankaları kurtarmak için 45 milyar Euro tutarında kaynak aktarması bütçe açığının hızla büyümesine neden olmuştur. İrlanda'da 2009 yılında GSYH'nin % 14,3'ü düzeyinde olan bütçe açığı, 2010 yılında GSYH'nin % 32,4'üne ulaşmıştır. Vergi gelirlerinin de hızlı biçimde gerilediği ülkede ikinci bir resesyon riski olduğu düşünülmektedir.

İrlanda'da yaşanan krizin nedenlerine bakıldığında, İrlanda ile ABD'deki yaşanan krizin benzer noktalar içerdiği görülmektedir. Her iki ülkede de, hem alıcılar hem de satıcılar, irrasyonel bir biçimde yükselmiş olan emlak fiyatlarının artmaya devam edeceğine inanmışlardır. Her iki ülkede de aşırı şekilde ucuz kaynak girişi yaşanmıştır. ABD'ye giren ucuz maliyetli paranın kaynağı Çin olurken, İrlanda'da ise bu kaynak başta Almanya olmak üzere Euro Alanı'nın diğer ülkelerinden sağlanmıştır. İki ülke arasındaki en önemli benzerlik ise düzenleyici ve denetleyici çerçevenin risk algılama ve önleme konusundaki yetersizliği olmuştur. İki ülkede de bankaların riskten kaçınmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınmaması ve denetim ve gözetim mekanizmalarının etkili bir şekilde işlememesi nedeniyle kriz ortaya çıkmıştır.

Tablo 2'de, 2006-2010 yılları arasında İrlanda'daki büyüme hızı, kamu borcu/GSYH oranı, bütçe açığı/GSYH oranı ve faiz oranları görülmektedir.

Tablo 2: Temel makroekonomik göstergeler-İrlanda

%	2006	2007	2008	2009	2010
Büyüme	5,3	5,6	-3,5	-7,6	-1,0
Kamu Borcu/GSYH	5,3	5,6	-3,5	-7,6	-1,0
Bütçe Açığı/GSYH	2,9	0,1	-7,3	-14,3	-32,4
Faiz Oranı	3,76	4,31	4,53	5,23	5,74

Kaynak: Eurostat, erişim tarihi 22.04.2011.

Tablodaki verilere bakıldığında, 2009 yılında İrlanda'da kamu borcunun GSYH'ye oranının % 60 olan Maastricht Kriteri sınırını aştığı, bütçe açığının GSYH'ye oranının ise % 3 olan Maastricht Kriterinin yaklaşık beş katı olduğu görülmektedir.

AB ve IMF'nin yardım teklifini uzun süre geri çeviren İrlanda, sonunda krizin üstesinden tek başına gelemeyeceğini anlayarak 28 Kasım 2010 tarihinde ekonomik yardım talep ettiğini açıklamıştır. Bankacılık sektöründe yaşanan krizin aşılması amacıyla bu sektöre büyük miktarda devlet desteği sağlanması nedeniyle bütçe açığı kapatılamaz boyutlara ulaşan İrlanda için, AB-IMF işbirliğinde 85 milyar Euro tutarında bir kurtarma paketi açıklanmıştır.

1.3. Portekiz Krizi

Portekiz'de kamu maliyesine ilişkin problemler, Yunanistan ve İrlanda'daki kadar ciddi boyutlarda olmamakla birlikte, uzun süredir devam etmektedir. Öyle ki Portekiz, 2001 yılında İstikrar ve Büyüme Pakti (İBP) kurallarını ihlal eden ilk Euro Bölgesi ülkesi olmuştur. Portekiz ekonomisinde uzun zamandır yaşanmakta olan durgunluk, kamu maliyesinin iyileştirilmesini daha da zor hale getirmiştir. Tablo 3'te, 2006-2010 yılları arasında Portekiz'deki büyüme hızı, kamu borcu/GSYH oranı, bütçe açığı/GSYH oranı ve faiz oranları görülmektedir.

Tablo 3: Temel makroekonomik göstergeler-Portekiz

	2006	2007	2008	2009	2010
Büyüme	1,4	2,4	0,0	-2,5 ^P	1,3 ^P
Kamu Borcu/GSYH	63,9	68,3	71,6	83,0	93,0
Bütçe Açığı/GSYH	-4,1	-3,1	-3,5	-10,1	-9,1
Faiz Oranı	3,91	4,42	4,52	4,21	5,40

Kaynak: Eurostat, erişim tarihi 22.04.2011.

p: geçici değer (provisional value)

2009 yılı verileri ışığında Portekiz'in kamu borcu, bütçe açığı ve faiz oranına ilişkin Maastricht Kriterlerini karşılayamadığı görülmektedir.

Bütçe açıklarının azaltılması amacıyla hazırlanan istikrar programının mecliste yapılan oylamada reddedilmesinin ardından Portekiz Başbakanı Jose Socrates istifa etmiştir. 2013 yılına kadar bütçe açığının GSYH'nin % 2'sine düşürülmesini öngören söz konusu program,

emekli maaşlarının dondurulması, 1500 Euro'dan fazla olan kamu kesimi maaşlarında % 5 ila % 10 arasında kesinti yapılması, sağlık, eğitim harcamalarının ve yerel yönetimlerin bütçelerinin kısıtlanması gibi tedbirler içermektedir. Başbakanın istifası ile siyasi istikrarın bozulması ve daha da kötüleşen ekonomik durum nedeniyle kredi derecelendirme kuruluşları da Portekiz'in kredi notunu düşürmüşlerdir. Bu gelişmeler neticesinde Portekiz için finansal bir kriz riskinin daha da belirginleşmesi üzerine AB, uluslararası yardım almayı reddeden Portekiz'e baskı yapmaya başlamıştır. Durgun bir ekonomi ve büyük bir borç stokuna sahip olan ülkede dış yardım olmadan mevcut durumun sürdürüleemeyeceğinin anlaşılması üzerine, Portekiz sonunda AB'ye yardım talebi ile başvurmak zorunda kalmıştır.

Yapılan görüşmeler neticesinde, Portekiz, Avrupa Birliği ve IMF ile 3 yıllık programla 78 milyar Euro tutarında finansal dış yardım almak için anlaşmaya varmıştır. Anlaşma gereğince ülkenin bütçe açığının bu yıl için GSYH'nin % 5,9'una, gelecek yıl için % 4,5'ine, 2013'te ise GSYH'nin % 3'ü seviyesine çekilmesi hedeflenmiştir. Söz konusu Anlaşma Eurogroup (Euro Alanı Maliye Bakanları) ve AB Ekonomi ve Maliye Bakanları Konseyi tarafından 17 Mayıs 2011 tarihinde onaylanmıştır.

Portekiz'in AB'ye yardım talebi ile başvurusunun ardından gözler başta İspanya olmak üzere diğer borçlu ülkelere çevrilmiştir. Avrupa Merkez Bankası'nın gösterge faiz oranını 0,25 puan artırarak % 1,25'e çekmiş olmasının İspanya gibi ucuz krediye ihtiyaç duyan ülkeleri olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir. Portekiz'de yaşanan durumun, krizin sonu mu yoksa daha da derinleşmesine neden olacak bir tetikleyici mi olacağı merak konusudur. Ancak, Portekiz hükümetinin 5 Haziran'daki genel seçimler nedeniyle kapsamlı bir reform paketini uygulamaya koyabilmesinin pek mümkün görünmemesi ve son dönemde İspanya'da tahvil faizleri getiri farklarının oldukça azalmış olması krizin derinleşeceğine dair endişeleri artırmaktadır.

1.4. Yapısal Sorunların Aşılmasına Yönelik Avrupa Birliği Düzeyinde Tedbir Alınması İhtiyacı

Kriz yaşayan AB üyesi ülkelere bakıldığında, krizin her ülkede farklı nedenlerden kaynaklandığı görülmektedir. Örneğin, Yunanistan'da yaşanan kriz temel olarak kamu sektörü kaynaklı ortaya çıkarken, İrlanda da bankacılık ve emlak sektöründeki zayıflıklar krizi tetikleyen unsur olmuştur. Portekiz'de cari açığın oldukça yüksek seviyelerde olması ve bankacılık sektörüne ilişkin riskler krizi tetiklerken, İspanya'da ise yetersiz iç ve dış talep nedeniyle iktisadi faaliyetin kriz öncesi düzeye kıyasla oldukça düşük seviyelerde seyretmesi ve işsizlik oranının % 20'ler civarında olması kırılganlığı artırmaktadır. İtalya ve Belçika ekonomilerinde ise kamu maliyelerinin zayıf durumu bu ülke ekonomilerini kırılgan hale getirmektedir.

Yunanistan’da yaşanan borç krizi, İspanya, Portekiz, İtalya gibi yüksek bütçe açığına ve kamu borç stokuna sahip olan ülkelerin finansmana ulaşmasını daha masraflı hale getirerek, bir borç sarmalı oluşturma riski yaratmıştır. Krizden kaynaklanan panik havasıyla bu ülkelerden çıkmak isteyen yatırımcılar, bu ülkelerde reel faizin yükselmesine neden olarak, bütçe açığının daha da artmasına neden olmaktadır. Bu durum ise, normal şartlar altında borçlarını çevirebilecek konumdaki ülkelerin panik nedeni ile borcunu çeviremez duruma gelmesine yol açmaktadır.³

AB’ye yardım talebiyle başvuran Yunanistan, İrlanda ve Portekiz AB içerisinde görece küçük ekonomilerdir. Bunların en büyüğü olan Yunanistan bile Euro Bölgesi GSYH’sinin yalnızca % 2,5’ünü oluşturmakta olup, bu ülkelerin yaşamakta olduğu krizlerin nispeten küçük miktarda kaynak aktarımı ile çözümlenebilmesi mümkün gözükmektedir. Ancak, borç krizinin İspanya gibi Euro Alanı’nın % 13’ünü oluşturan büyük bir ekonomiyi de tehdit ediyor olması endişeleri artırmakta ve İspanya’nın yardım talebinde bulunması halinde krizin daha da derinleşeceğinden korkulmaktadır. Zira, İspanya gibi büyük bir ekonominin kurtarılmasının yaratacağı maliyet tüm AB açısından risk oluşturmaktadır.

Bu hususlara ilaveten, kriz nedeniyle AB’den yardım talebinde bulunan ülkelere yönelik kurtarma paketleri AB’nin yapısal sorunlarını ortadan kaldıramamakta ve AB ekonomisinin kronik yapısal problemleri acil çözüm gerektiren boyuta ulaşmaktadır.

Lizbon Antlaşması’nda da “Euro Bölgesi’nde ekonomik politikaların daha yakın koordinasyonuna” duyulan ihtiyaç resmi olarak teyit edilmiş olmakla birlikte, yaşanan kriz Euro Bölgesi’nin ekonomik yönetimindeki eksiklikleri politikacıların gündemine acilen çözüm bulunması gereken bir sorun olarak taşımıştır.

Söz konusu problemlerin giderilmesi için, AB’de ekonomik yönetimin ve ekonomi politikalarının koordinasyonun güçlendirilmesine yönelik çalışmalar son dönemde hız kazanmış olup, bu kapsamda atılan adımlardan sonuncusu 24-25 Mart 2011 tarihli Avrupa Konseyi’nde kabul edilen ve Almanya ve Fransa tarafından önerilen Rekabet Paketi’ni temel alarak hazırlanan “Euro Rekabet Paketi”dir. Aşağıda, önce AB’de krize karşı geliştirilen mekanizmalardan bahsedilecek ve sonrasında Euro Rekabet Paketi’nin gelişim süreci ve Pakt’ın içeriği anlatılacaktır.

---

³ USAK (2011), s. 25.

2. Krize Karşı Alınan Çözüm Önlemleri ve Geliştirilen Mekanizmalar

Krize karşı bir önlem olarak kurulan AB mekanizmalarının ardındaki çıkış noktası, uyguladıkları sürdürülemez maliye politikaları sonucunda ciddi borç yükü altına giren Euro Bölgesi ülkelerinin borçlanma maliyetlerinin de önemli ölçüde artması sonucunda daha derin mali problemlerle karşı karşıya kalmış olmalarıdır. Kurulan mekanizmaların temel amacı mali sorunlarla karşı karşıya kalan ülkelerin borçlanma maliyetlerini düşürebilmektir. Borçlanma maliyetlerini kısa vadede düşürebilmenin en etkili yollarından biri ise Euro Bölgesi'nin bir bütün olarak borçlanması ve mali problemlerle karşı karşıya kalan üye devletlere daha uygun koşullarla kredi temin edilmesidir. Bu yöntemle, Yunanistan, İspanya, İrlanda, Portekiz gibi düşük kredi notuna sahip ülkeler⁴ iyi kredi notlarına sahip Almanya, Fransa, Avusturya, Hollanda gibi ülkelerle aynı potada değerlendirilecek ve dolayısıyla AB şemsiyesi altında sağlanan daha uygun koşullu kredilerden faydalanabilecektir.

2.1. Ödemeler Dengesi Fonu (Balance of Payments Facility)

Ödemeler Dengesi Fonu, Euro Bölgesi dışında kalan 10 AB üyesi devletin ödemeler dengesinde yaşayabilecekleri potansiyel sorunlarda ve buna bağlı olarak gerçekleşebilecek dış finansman güçlüklerinde devreye girmek üzere tesis edilmiştir. Fon, Roma Antlaşması'nın ödemeler dengesinde sorun yaşayan üye devletlere yardım sağlanabilmesini öngören 119(1). ve 119(2). maddeleri (*Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma*⁵ ile birlikte 143. Madde olarak değiştirilmiştir) dayanak gösterilerek, 332/2002 sayılı ve 18 Şubat 2002 Tarihli Konsey Tüzüğü⁶ aracılığı ile kurulmuştur. Böylelikle, AB Tek Pazarının mali istikrar ve dengesinin muhafaza edilmesi amaçlanmaktadır.

Mekanizmanın finansmanı, AB Komisyonunun, AB bütçesi ve 27 üye devlet tarafından garanti altına alınan tahviller ihraç ederek borçlanması ve ödemeler dengesinde sorun yaşayan devletlere kredi sağlaması şeklinde gerçekleşecektir. İlgili Tüzük çerçevesinde fondan faydalanan devletlerin ödemeler dengelerini sağlıklı ve sürdürülebilir hale getirebilmeleri amacıyla gerekli ekonomi politikası önlemlerini almaları gerekmektedir. Bu önlemlerin, fondan faydalanacak üye devlet ve Komisyon tarafından yapılacak bir ihtiyaç analizi çerçevesinde şekillendirilmesi ve bir uyum programı vasıtası ile hayata geçirilmesi öngörülmektedir. Bu sürecin ardından, yardım talep eden üye devlete kredi sağlanıp sağlanmayacağı, eğer sağlanacaksa kredinin miktarı ve temin şekillerine ilişkin karar AB

⁴ AB üyesi devletlerin kredi notları ve uzun vadeli faiz oranlarına ilişkin detaylı bir çalışma için bkz. Afonso, A., Furceri, D., Gomes, P. "Credit ratings and the Euro Area sovereign debt crisis" working paper

⁵ 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması ile Roma Antlaşması değişikliklere uğramış ve Antlaşma, 'Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma' olarak adlandırılmıştır.

⁶ Council Regulation (EC) No 332/2002 of 18 February 2002 establishing a facility providing medium-term financial assistance for Member States' balances of payments

Bakanlar Konseyi tarafından verilecektir. Son aşamada ise, Komisyon ve üye devlet arasında Konseyin belirlediği koşulları temel alan bir Mutabakat Zaptı imzalanarak, Avrupa Parlamentosu ve AB Bakanlar Konseyine sunulacaktır.

Toplam bütçesi 50 milyar Euro olan Ödemeler Dengesi Fonundan şu ana kadar Macaristan (6,5 milyar Euro), Letonya (3,1 milyar Euro) ve Romanya (5 milyar Euro) faydalanmıştır.

2.2. Kredi Havuzu (Pooled Loans - Greek Loan Facility)

Bir kereye mahsus olmak üzere oluşturulan bu mekanizma esas itibarıyla Yunanistan'a kredi sağlamak için tasarlanmış olup, Euro Bölgesi ülkelerinin Avrupa Komisyonu aracılığıyla sağladığı 80 milyar Euro ve IMF'nin temin ettiği 30 milyar Euro'dan oluşan 110 milyar Euro tutarında bir borç havuzudur.

Küresel finansal krizin ardından yüksek bütçe açığı ve kamu borcu sebebiyle iflasın eşiğine gelen ve yardım talebinde bulunan Yunanistan'a sağlanacak mali yardım Avrupa Birliğinin İşleyişine İlişkin Antlaşma'nın 136. Maddesinde yer alan Birliğin önlem alabilme yetkisine ve 126. Maddesinde düzenlenen aşırı bütçe açığı prosedürü koşullarına dayandırılmıştır. Bu iki madde göz önünde bulundurularak kabul edilen 2010/320 sayılı Konsey Kararı ile Yunanistan'a sağlanacak mali yardım karşılığında, bu ülkenin atması gereken adımlar ve alması gereken önlemler karara bağlanmıştır.

Bu kapsamda Yunanistan'a Mart 2011'e kadar sağlanan kredi miktarları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Yunanistan'a Sağlanan Kredi Miktarı (Mart 2011 İtibarıyla, milyar Euro)

Borç Miktarı (milyar Euro)	Euro Bölgesi	IMF	Toplam
Mayıs 2010	14,5	5,5	20,0
Eylül 2010	6,5	2,5	9,0
Aralık 2010	--	2,5	2,5
Ocak 2011	6,5	--	6,5
Mart 2011	10,9	--	10,9
Toplam	38,4	10,5	48,9

Kaynak: http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/greek_loan_facility/index_en.htm.

2.3. Avrupa Finansal İstikrar Mekanizması (European Financial Stability Mechanism-EFSM)

Bu mekanizma, mali sorunlarla karşılaşan tüm AB üye devletlerine finansal destek sağlamak amacıyla kurulmuş bir yapıdır. Küresel finansal kriz sebebiyle pek çok üye devletin bütçe açığı ve borç sorunları yaşaması, borçlanma koşullarının ciddi biçimde ağırlaşmış olması ve dolayısıyla Birliğin mali istikrarının ve Euro'nun bir bütün olarak risk altına girmesi bu tip bir mekanizmanın kurulmasını gerekli kılmıştır.

Mekanizma, 407/2010 sayılı ve 11 Mayıs 2010 tarihli Konsey Tüzüğü⁷ ile kurulmuş olup, yasal dayanağını Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın 122(2). Maddesinden almaktadır.

İlgili madde herhangi bir üye ülkenin doğal afetler veya kendi kontrolü dışında meydana gelen dış faktörler sebebiyle mali zorluklar yaşaması durumunda, Birliğin bu ülkeye mali yardım sağlayabilmesini düzenlemektedir. Fonun yasal dayanağı, yapısı itibarıyla tartışmalara açık bir görünüm arz etmektedir. Zira, mali sorunlarla karşı karşıya kalan Yunanistan, İrlanda gibi devletlerin durumu dış etkenlerden (küresel finansal kriz) tamamen bağımsız olmamakla birlikte, Yunanistan örneğindeki sağlıksız kamu maliyesi, İrlanda örneğindeki kırılgan bankacılık sektörü gibi yapısal sorunlardan kaynaklanmaktadır.

EFSM, Euro Bölgesi dışında kalan üye devletlerin yararlandığı Ödemeler Dengesi Fonu ile benzer bir işleyiş sistemine sahiptir. Mekanizma uyarınca Komisyon, AB adına piyasalardan kredi temin etmekte ve sonrasında bu krediyi yararlanıcı üye ülkenin kullanımına sunmaktadır. Krediler AB bütçesi tarafından garanti altına alınmıştır. Krediden faydalanan ülkelerin Komisyon tarafından da kabul edilmiş sıkı bir makroekonomik uyum programı benimsemesi gerekmektedir. AB Sayıştay'ı ve Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Ofisi (OLAF) kredinin kullanımına ilişkin olarak kontrol ve denetim yapma yetkisine sahiptir. Mekanizmanın toplam büyüklüğü 60 milyar Euro'dur. EFSM çerçevesinde gerçekleştirilecek tüm işlemler Euro para birimi üzerinden yapılmak zorundadır. Avrupa Finansal İstikrar Mekanizması geçici bir mekanizma olup, 2013 yılı Haziran ayından itibaren yerini Avrupa İstikrar Mekanizması'na (European Stability Mechanism-ESM) bırakacaktır.

EFSM, yaşadıkları krizlerin ardından mali yardım talebinde bulunan İrlanda ve Portekiz için hazırlanan kurtarma paketlerine katkı sağlayacaktır. EFSM aracılığı ile İrlanda'ya sağlanacak toplam kaynak 22,5 milyar Euro, Portekiz'e sağlanacak kaynak ise 26 milyar Euro'dur. Bu iki Devlet ayrıca EFSF ve IMF aracılığı ile de mali yardım alacaktır (İrlanda toplam 85 milyar Euro yardım alacakken, Portekiz için bu rakam 78 milyar Euro'dur).

⁷ Council Regulation (EU) No 407/2010 of 11 May 2010 *Establishing a European Financial Stabilisation Mechanism*.

EFSM ilk tahvillerini, İrlanda'ya sağlanacak mali yardım kapsamında, 5 Ocak 2011'de piyasaya sürmüş ve tahvillerden elde edilen 5 milyar Euro'luk gelir İrlanda mali kurtarma paketine aktarılmıştır. 17 Mart 2011 tarihinde AB adına bir kez daha tahvil ihalesine çıkan Komisyon, satıştan elde edilen 4,6 milyar Euro'luk gelirin 3,4 milyar Euro'luk kısmını EFSM aracılığı ile İrlanda mali yardım paketine aktarmış, kalan 1,2 milyar Euro ise Ödemeler Dengesi Fonu'ndan faydalanan Romanya'ya aktarılmıştır. Her iki tahvil ihalesinde de arzın çok üstünde tahvil talebi alınması, AB'nin "AAA" kredi notuna sahip bir borçlanıcı olarak piyasalarda oldukça güçlü bir itibara sahip olduğunu göstermektedir.

2.4. Avrupa Finansal İstikrar Fonu (European Financial Stability Facility – EFSF)

Avrupa Finansal İstikrar Fonu 9 Mayıs 2010 tarihli AB Ekonomi ve Maliye Bakanları Konseyi (ECOFIN) kararı uyarınca, Euro Bölgesi'ne dahil olan (1 Ocak 2011 tarihi itibarıyla Estonya da Euro Bölgesi'ne dahil olmuştur) 16 üye devletin katılımıyla 7 Haziran 2010'da Lüksemburg yasalarına tabi olan bir limited şirket olarak kurulmuştur.

Fon yasal dayanağını *Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın* 122(2). maddesinden almaktadır. Dolayısıyla, EFSM'nin yasal dayanağına yöneltilen eleştiriler EFSF için de geçerlidir. Bu iki yapının, "...üye devletlerin kontrolü dışındaki olağaniüstü durumların sebep olduğu ciddi sorunlardan kaynaklanan önemli bir tehdit altında olması halinde,..." gibi yorumlamaya açık bir gerekçelendirmeye sahip olması tartışmalara yol açmıştır. Bu kapsamda EFSM ve EFSF'nin yasal gerekçesine yöneltilen temel eleştiriler bu yapılardan faydalanan Yunanistan ve İrlanda gibi ülkelerin yaşadığı krizlerin dış faktörlerle ne kadar ilişkili olduğudur. Bahse konu devletlerde yaşanan krizlerin küresel finansal krizle bağlantısı tamamen yadsınamaz ise de bu devletlerin sahip olduğu yapısal sorunlar ve eksikliklerin sadece "dış faktörlerle" gerekçelendirilmesi çok gerçekçi olmayacaktır.

Fonun amacı çeşitli borç sorunları yaşayan Euro Bölgesi devletlerine geçici mali destek sağlayarak parasal birliğin mali istikrarını temin etmektir (tüm AB üyesi ülkelere mali destek sağlayabilen EFSM'den bu açıdan farklılaşmaktadır).

EFSF çerçevesinde, Euro Alanı'na dahil olan üye devletler tarafından garanti altına alınmış ve toplam büyüklüğü 440 milyar Euro'yu aşmayacak şekilde piyasaya sürülmüş tahviller aracılığı ile, mali açıdan zorluk yaşayan Euro Alanı ülkelerine kredi temin edilmesi öngörülmektedir.

Limited bir şirket olarak faaliyet gösteren EFSF üç büyük kredi derecelendirme kuruluşu (Standard& Poor's, Moody's, Fitch) tarafından da mümkün olan en yüksek kredi notu ile

derecelendirilmiş ve bu sayede fondan mali destek sağlayacak üye ülkelere çok daha düşük borçlanma maliyetleri ile borçlanabilme imkanı yaratılmıştır.

EFSF'nin temin edeceği borçların kural olarak Euro para birimi cinsinden olması zorunlu değildir, ancak yine de Euro ağırlıklı işlemlere öncelik verilmektedir.

Mart 2011'e kadar fondan sadece İrlanda faydalanmıştır. Üç yıllık süreçte fondan çeşitli dilimler halinde toplam 17,7 milyar Euro⁸ alması öngörülen İrlanda, ilk dilim olarak vadesi 2016 yılında dolacak 3,6 milyar Euro'luk bir kaynak almıştır.⁹ 17 Mayıs 2011 tarihinde yardım paketi için AB ile anlaşmaya varan Portekiz de EFSF'den 26 milyar Euro kaynak sağlayacaktır.¹⁰

EFSF geçici bir araç olup, Avrupa Finansal İstikrar Mekanizması gibi yerini 2013 yılının ortasından itibaren sürekli bir mekanizma olan Avrupa İstikrar Mekanizmasına (European Stability Mechanism) bırakacaktır. EFSF kapsamında üye devletlerce taahhüt edilen garanti miktarları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5: Euro Alanı Ülkelerinin Avrupa Finansal İstikrar Fonuna Sağladıkları Katkı Miktarı

ÜLKE	Taahhüt Edilen Miktar (Milyon Euro)
Almanya	119.390,07
Fransa	89.657,45
İtalya	78.784,72
İspanya	52.352,51
Hollanda	25.143,58
Belçika	15.292,18
Yunanistan	12.387,70
Avusturya	12.241,43
Portekiz	11.035,38
Finlandiya	7.905,20
İrlanda	7.002,40
Slovakya	4.371,54
Slovenya	2.072,92
Lüksemburg	1.101,39
GKRY	863,09
Malta	398,44
Toplam Garanti Taahhütleri	440.000,00

Kaynak: http://www.efsf.europa.eu/attachments/faq_en.pdf.

⁸ EFSF press release, "EU and EFSF funding plans to provide financial assistance for Ireland"
<http://www.efsf.europa.eu/mediacentre/news/2010/2010-006-eu-and-efsf-funding-plans-to-provide-financial-assistance-for-ireland.htm>

⁹ <http://www.efsf.europa.eu/about/operations/index.htm>

¹⁰ http://ec.europa.eu/ireland/press_office/news_of_the_day/eu-efsf-funding-plans-ireland-portugal_en.htm

2.5. Avrupa İstikrar Mekanizması (European Stability Mechanism-ESM)

28 Kasım 2010 tarihinde toplanan Euro Bölgesi'ne Üye Devletlerin Ekonomi ve Maliye Bakanları Konseyi'nde Avrupa İstikrar Mekanizması'nın kurulmasına karar verilmiştir. 24-25 Mart 2011 tarihlerinde gerçekleştirilen AB Zirvesinde, Euro'nun istikrarını sağlamayı hedefleyen ve 2013 yılı ortasında devreye girmesi öngörülen Avrupa İstikrar Mekanizmasının (ESM) finansman detayları üzerinde anlaşmaya varılmıştır. Aynı Zirve kapsamında *Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma*'nın 136. Maddesine Mekanizmaya yasal temel sağlayacak bir paragraf eklenmesi konusunda uzlaşmaya varılmıştır.¹¹

Mekanizma, Euro Bölgesi'ne dahil olan üye devletler arasında imzalanacak bir anlaşmayla kurulacak olan hükümetlerarası bir organizasyon niteliğinde Lüksemburg'da faaliyet gösterecek ve Euro Bölgesi ülkeleri Maliye Bakanlarından oluşan bir Governörler Kurulu'na sahip olacaktır. Avrupa Komisyonu'nun Ekonomik ve Mali İşlerden sorumlu üyesi ve Avrupa Merkez Bankası Başkanı ise gözlemci olarak Governörler Kuruluna katılım sağlayacaktır. Kurul, Mekanizma'nın en üst düzey karar alma organı olacak ve aşağıda belirtilen hususlarda mutabakatla karar alacaktır;

- mali yardımın sağlanması,
- mali yardımın koşulları ve niteliği,
- Mekanizma'nın borç verme kapasitesi,
- borçlanma araçlarının tür ve dağılımının değiştirilmesi.

Yukarıda bahsedilenlerin dışındaki tüm kararlar ise nitelikli çoğunluk ile alınacaktır.

ESM ayrıca Governörler Kurulu'nun vereceği bazı özel görevleri yerine getirmek için kurulmuş ve her üye devletin bir adet yönetici ve bir adet yedek yönetici atayacağı bir Yönetim Kuruluna sahip olacaktır. Yönetim Kurulu bütün kararları nitelikli çoğunluk ile alacaktır.

Governörler Kurulu ve Yönetim Kurulundaki oy ağırlıkları devletlerin ESM'nin sermayesine yaptıkları katkılar oranında şekillenecek ve nitelikli çoğunluk tüm oyların % 80'inden müteşekkil olacaktır.

Avrupa İstikrar Mekanizması'nın 700 milyar Euro tutarında sermaye tabanı olması ve bu sermaye tabanı aracılığı ile "AAA" kredi notunun korunarak 500 milyar Euro tutarında kredi verilmesine (bu miktar en az beş yılda bir gözden geçirilecektir) imkan tanınması hedeflenmiştir. Sermayenin 80 milyar Euro tutarındaki bölümü nakit, 620 milyar Euro'luk bölümü ise hükümetler tarafından taahhüt edilen çekilebilir sermaye ve kefaletlerden oluşacaktır.

---

¹¹ Conclusions of the Heads of State or Government of the Euro Area of 24-25 March 2011.

Ülkelerin ESM yapısına sağlayacakları katkı oranları da aynı tarihli Avrupa Konseyi'nde karara bağlanmış ve aşağıdaki oranlar üzerinde mutabık kalınmıştır.

Tablo 6: Ülkelerin ESM yapısına sağlayacakları katkı oranları

Ülke	Katılım Oranı (%)
Almanya	27,146
Fransa	20,386
İtalya	17,914
İspanya	11,904
Hollanda	5,717
Belçika	3,477
Yunanistan	2,817
Avusturya	2,783
Portekiz	2,509
Finlandiya	1,797
İrlanda	1,592
Slovakya	0,824
Slovenya	0,428
Lüksemburg	0,250
Güney Kıbrıs Rum Yönetimi	0,196
Estonya	0,186
Malta	0,073
Toplam	100,000

Kaynak: Conclusions of the Heads of State or Government of the Euro Area of 24-25 March 2011,
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=DOC/11/3&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=fr>.

Mekanizmadan faydalanabilme koşulları Komisyon, IMF ve talepte bulunan üye devlet tarafından üzerinde mutabakata varılmış ekonomik uyum programlarının uygulanması gibi sıkı koşullara tabi olacaktır. Uyum programları dahilinde gösterilen performans, Komisyon tarafından izlenecek ve Konsey ile ESM yönetim kuruluna raporlanacaktır. Borç dilimlerinin serbest bırakılması bu raporlar göz önünde bulundurularak gerçekleşecektir. ESM'nin talepte bulunan üye devletlere sağlayacağı mali yardım doğrudan kredi şeklinde olacaktır. Öte yandan, gerek görülmesi durumunda bir istisna olarak birincil kredi piyasalarında faaliyet gösterilmesi de Governörler Kurulunun alacağı nitelikli çoğunluğa dayanan bir karar ile mümkün olabilecektir. Ayrıca borçlanma maliyetini düşürmek amacıyla, gerekli görülen

durumlarda ESM mali zorluk yaşayan üye devletlerin tahvillerini satın alma gibi finansal faaliyetlerde bulunabilecektir.

3. Rekabet Paktı (Competitiveness Pact)

Sınırların ortadan kalktığı küresel dünya düzeninde ülkeler arası rekabet her zamankinden daha şiddetli hale gelmiş, krizle birlikte dünya genelinde daralan talep ülke ekonomilerini ciddi biçimde etkilemiştir. Ticaret koşullarının ve imkanlarının kriz öncesi döneme göre daha da zorlaştığı günümüzde “rekabet gücü” ülkeler açısından kritik bir kavram haline gelmiştir.

Yükselen ülke ekonomilerinin dünya ekonomik refah pastasından aldıkları payı artırma talepleri, Çin ve Hindistan gibi ülkelerin düşük işgücü maliyetleri ve son derece esnek üretim yapıları sayesinde sahip oldukları yüksek rekabet gücü gibi unsurlar, kriz döneminde kamu borcu ve bütçe açıkları alanlarında zaten baskı altında olan AB ülkelerinin ekonomik toparlanmasını daha da güçleştirmiş ve bu ülkelerin küresel ölçekteki rekabet güçleri mercek altına alınmıştır.

Çeşitli uluslararası kuruluşlar tarafından ülkelerin rekabet gücüne ilişkin olarak yapılan çalışmalarda kriz döneminde AB içerisindeki Almanya, Fransa ve Hollanda gibi güçlü ekonomilerin rekabet güçlerini muhafaza ettikleri, bununla birlikte AB genelinde rekabet gücünün gerilediği görülmektedir. AB üyesi ülkeler arasındaki rekabet gücü farklılıkları ekonomik entegrasyonun sağlayacağı faydaları kısıtlı hale getirmekte ve bir ekonomik blok olarak AB'nin dünyadaki rolünde gerilemeye yol açmaktadır.

Yaşanan küresel kriz de AB ülkelerinin rekabet gücüne ilişkin olarak yapılan bu değerlendirmeleri haklı çıkarmış, Birliğin güçlü ülkeleri küresel krizi nispeten az hasarla atlattırken, İspanya, Portekiz ve Yunanistan gibi ülkelerle, son genişlemelerle AB'ye dahil olan ülkelerin ekonomileri iç ve dış talepte yaşanan daralmayı iyi yönetememiştir.

Bu sorunların aşılabilmesini teminen AB düzeyinde izlenecek politikaların belirlendiği “*Avrupa 2020 Stratejisi: Akıllı, Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme İçin Strateji*” 3 Mart 2010 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilerek, Lizbon Stratejisi'nin yerini almıştır. Avrupa 2020 Stratejisi ile ortaya konan hedefler, Avrupa Tek Pazarı önündeki engellerin ortadan kaldırılmasını, nitelikli işgücüne yapılacak yatırımların artırılmasını ve yenilikçiliğin desteklenmesini sağlayarak, AB'nin rekabet gücünün artırılmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Bahse konu Strateji ile birtakım hedefler ortaya konulmuş olmakla birlikte, özellikle Euro Bölgesi'nde yer alan ülkelerin rekabet güçlerini artırmak için ulusal paralarının değer kaybına izin vermek gibi bir politika enstrümanından mahrum olması sebebiyle, gerek AB genelinde gerekse AB üyesi ülkeler özelinde rekabet gücünün artırılması için daha iyi tanımlanmış ve belirli kurallara bağlanmış bir yapı oluşturulması gündeme gelmiştir.

Tablo 7: AB 27 ve Seçilmiş Bazı Ülkelerin Global Rekabet Gücü Endeksi 2010-2011 Sıralaması

	Sıralama 2010-11	Sıralama 2009-10	Skor 2010-2011
İsveç	2	4	5.56
Almanya	5	7	5.39
Finlandiya	7	6	5.37
Hollanda	8	10	5.33
Danimarka	9	5	5.32
Birleşik Krallık	12	13	5.25
Fransa	15	16	5.13
Avusturya	18	17	5.09
Belçika	19	18	5.07
Lüksemburg	20	21	5.05
Çin	27	29	4.84
İrlanda	29	25	4.74
Estonya	33	35	4.61
Çek Cumhuriyeti	36	31	4.57
Polonya	39	46	4.51
GKRY	40	34	4.50
İspanya	42	33	4.49
Slovenya	45	37	4.42
Portekiz	46	43	4.38
Litvanya	47	53	4.38
İtalya	48	48	4.37
Malta	50	52	4.34
Hindistan	51	49	4.33
Macaristan	52	58	4.33
Slovakya	60	47	4.25
Romanya	67	64	4.16
Letonya	70	68	4.14
Bulgaristan	71	76	4.13
Yunanistan	83	71	3.99

Kaynak: The Global Competitiveness Report 2010-2011, World Economic Forum.

3.1. Pakt'ın İçeriği

Almanya ve Fransa, Euro Bölgesi'nin rekabet gücüne yönelik politikaların güçlendirilmiş bir şekilde uyumlaştırılmasının ve kriz yönetimi için oluşturulacak yeni mekanizmanın Euro'nun kalıcı istikrarına katkıda bulunacağına inandıklarını ifade ederek, Ekonomik ve Parasal Birliğin bu iki yeni önemli unsurunun, temel prensipler olan sorumluluk ve dayanışma arasında bir denge sağlayacağını dile getirmişlerdir.

Bu çerçevede, bir taraftan kriz dönemlerinde devreye girecek Avrupa İstikrar Mekanizması gibi yapılar oluşturulurken, diğer taraftan üye ülkelerin ekonomik yapılarının iyileştirilmesi ve yakınsama sağlanması suretiyle AB üyesi ülkelerin reel ekonomilerinin rekabet gücünün artırılması hususu daha yüksek sesle tartışılmaya başlanmıştır.

Bu doğrultuda, Almanya Başbakanı Angela Merkel ve Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy Euro Bölgesi'nde daha iyi bir ekonomik yönetim çerçevesinin oluşturulmasına yönelik ortak bir girişimde bulunarak, Avrupa'da daha güçlü bir ekonomik yakınlaşmayı temin etmek amacıyla, üye devletlerin rekabet gücünü kalıcı bir şekilde arttırmayı hedefleyen bir Pakt'ın kurulmasını gündeme getirmiştir. Söz konusu girişim ile Pakt'a dahil olacak devletlerin AB-27 seviyesinde mutabık kalınmış olan hükümlerden daha iddialı ve bağlayıcı nitelikte taahhütlerde bulunması öngörülmüştür.

Almanya ve Fransa tarafından 4 Şubat 2011 tarihli Avrupa Konseyi'nde önerilen söz konusu Pakt'ta, ulusal ekonomilerin rekabet gücünün ölçülebilmesi için aşağıda belirtilen üç göstergenin tesis edilmeye çalışılacağı ifade edilmektedir:¹²

- Fiyat rekabetçiliğine yönelik göstergeler (örneğin, reel iş gücü maliyetlerinin istikrarı, iş gücü maliyetlerinin ölçülmesinin üretkenlik ve verimlilikteki gelişmelerin dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi),
- Kamu maliyesinin istikrarının kapsamlı bir bakış açısıyla değerlendirilmesini sağlayacak göstergeler (ne gibi bir ölçünün kullanılacağı açık ve gizli kamu borçları da dikkate alınarak düzenlenecektir),
- Ar-Ge, eğitim ve altyapı yatırımlarına GSYH'nin belirli bir oranında asgari yatırım sınırı getirilmesi (oran halen kesinleşmemiştir).

Pakt'a taraf üye ülkeler kendilerinin bu göstergeler aracılığı ile değerlendirilmelerini temin edecek ve değerlendirmeler Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanacak raporlar aracılığı ile

---

¹² European Voice, "The Full Text from Angela Merkel and Nicolas Sarkozy outlining their plans for greater economic governance", 04.02.2011, <http://www.europeanvoice.com/article/2011/february/merkel-sarkozy-present-competitiveness-pact/70165.aspx>.

yapılacaktır. Gerek görülmesi halinde Avrupa Merkez Bankası ve Avrupa Sistemik Risk Kurulu'nun desteğine de başvurulabilecektir.

Pakt çerçevesinde, rekabet gücünü artırmaya yönelik olarak 12 aylık bir süreçte ulusal düzeyde uygulanması öngörülen altı maddelik program şöyledir:

- a. Ücretlerin ve maaşların fiyat artışlarına endekslenmesini sağlayan sistemlerin devre dışı bırakılması.
- b. Avrupa'da çalışanların hareketliliğini teşvik etmek amacıyla diplomaların ve mesleki yeterliliklerin karşılıklı tanınmasına yönelik bir anlaşmanın imzalanması.
- c. Kurumlar vergisi uygulamalarında ortak bir zemin oluşturulması. (ileride bu alanda tam uyumlaştırmanın sağlanabilmesi hedeflenmektedir).
- d. Emeklilik sistemlerinin demografik gelişmeler dikkate alınarak uyumlaştırılması.
- e. Tüm üye devletlerde borç uyarı sistemleri oluşturulmasına yönelik anayasal düzenlemeler yapılması.
- f. Bankalar için ulusal kriz yönetimi sistemlerinin kurulması.

Pakt'ın uygulanması düzenli aralıklarla gözden geçirilecek olup, Almanya ve Fransa Komisyon'u 12 ay içinde yukarıda bahsedilen altı maddelik programın uygulanmasına yönelik kendi önerilerini de içeren bir rapor hazırlamaya davet etmiş ve bir yaptırım mekanizmasının tesis edilmesi seçeneğinin de değerlendirileceğini ifade etmişlerdir.

3.2. Rekabet Paktı'na Yönelik Eleştiriler

Fransa ve Almanya tarafından önerilen Rekabet Paktı, üye devletler arasında ciddi fikir ayrılıklarına neden olmuştur. Fransa ve Almanya Euro Bölgesi'nde güvenin yeniden tesis edilmesi ve Euro'nun geleceği için mali, ekonomik ve sosyal politikaların daha sıkı entegrasyonuna ihtiyaç bulunduğunu, bu çerçevede Euro Bölgesi ülkelerinde emeklilik yaşı, kurumsal vergiler ve kamu açığı gibi birçok konuda daha ileri düzeyde uyumlaştırma yapılması gerektiğini savunmaktadır.

Bununla birlikte, Rekabet Paktı ile anılan konulara ilişkin olarak getirilmeye çalışılan şartlar pek çok üye devlet tarafından farklı gerekçelerle endişeyle karşılanmıştır. Örneğin İrlanda, düşük vergiye dayalı büyüme modeli uygulaması nedeniyle AB'de kurumsal vergilerin uyumlaştırılması hedefini tehdit olarak algılamış ve Pakt'a karşı çıkmıştır. Belçika ve Lüksemburg, fiyat artışlarına endeksli maaş uygulamasından vazgeçmek istemedikleri için Pakt'a şüpheyle yaklaşmışlardır. Baltık ülkeleri, emeklilik yaşını Batı Avrupa ülkeleri kadar artırmayacaklarını, zira kendi ülkelerinde yaşam süresinin diğer AB üyesi ülkelere kıyasla kısa olduğunu belirtmişlerdir. Polonya, Euro Alanı liderlerinin ayrı bir zirvede bir araya gelmelerinin Birliğin bütünlüğünü zedeleyeceği ve farklı viteslerde ilerleyen bir AB'nin oluşacağı düşüncesiyle Pakt'a sıcak bakmamıştır.

AB’de Avrupa Merkez Bankası’nın kurulması ve Euro’nun tek para birimi olarak kabul edilmesiyle birlikte Euro Alanı’na dahil ülkelerde para politikasının tespiti ve uygulanması hususu ulusal otoritelerin yetkisinden çıkmış, maliye politikası ülkelerin esnek bir şekilde belirleyip uygulayabileceği tek enstrüman haline gelmiştir. Rekabet Paktı ile birlikte bütçe dengesine ilişkin anayasal hükümlerin getirilmesi, üye ülkelerin maliye politikasının uygulanması konusundaki mevcut esnekliklerini önemli ölçüde sınırlayacak ve hükümetlerin büyüme, yakınsama ve sosyal gelişmeye yönelik ulusal politikalarının tasarlanması ve uygulanması aşamasında hareket alanını daraltacaktır. Bu durumda ise AB üyesi devletler arasındaki gelişmişlik farklılıklarının kapatılmasının mümkün olamayacağı, diğer bir ifadeyle orta ve uzun vadede hâlihazırdaki ekonomik güç dengesinin muhafaza edileceği endişesi dile getirilmektedir.

Rekabet Paktı’nda yer alan önerilere getirilen diğer bir eleştiri, Yunanistan, Portekiz ve İrlanda örneklerindeki gibi aşırı harcamaların ve kamu borcu/GSYH oranındaki aşırı artışın uzun dönemde sürdürülebilir olmamasına rağmen, üye ülkelerde bütçe dengesine ilişkin anayasal hükümlerin getirilmesinin uzun vadede ciddi problemlere yol açabileceği hususu olmuştur. Özellikle ekonomide aşağı yönlü dalgalanmaların yaşandığı durgunluk dönemlerinde, hükümetlerin ekonomideki daralmayla mücadele edebilmek için mali esnekliğe sahip olamamalarının önemli sorunlara neden olabileceği düşünülmektedir. Zira, borçlanma suretiyle yaratılan kaynakların, uzun dönemli bir büyüme planı çerçevesinde doğru ve akıllıca kullanıldığında büyümenin bir aracı olabileceği, kaynakların altyapı çalışmaları ve ekonomik gelişmenin finansmanında kullanıldığında uzun dönemde büyümeye olumlu katkı yağacağı geçmişte yaşanan tecrübelerde görülmüştür.¹³ Petrol fiyatlarındaki dalgalanmalar, mali krizler veya kötü hava koşullarından kaynaklanan kısa dönemli şokların atlatılmasında da bu tip kaynaklar bir politika aracı olarak kullanılabilir. Nitekim, ABD ve Kanada gibi AB’den çok daha homojen ve entegre olmuş ülkelerde dahi yerel hükümetler ülke içindeki rekabet güçlerini artırabilmek için vergi rejimlerini ve diğer makroekonomik politika değişkenlerini seçme ve değiştirme olanağına sahiptir.¹⁴

Pakt ile ilgili önemli bir diğer eleştiri de Almanya ve Fransa’nın Pakt’a ilişkin ısrarlarının rekabet güçlerindeki nispi avantajı koruyarak, diğer üye ülkelere rekabet etme ve uluslararası yatırım çekme fırsatı tanımadan bu alanda AB düzeyindeki üstünlüklerini muhafaza etmek istemelerinden kaynaklandığı hususudur. Bazı üye ülkelerce, Pakt ile getirilecek düzenlemeler ile Yunanistan, İrlanda ve Portekiz gibi küçük ülkelerin gelişmiş AB ekonomilerine yakınsayabilmeleri, onlarla rekabet edebilmeleri ve yüksek büyüme oranlarını yakalayabilmeleri için gerekli borçlanma imkanlarının ellerinden alınacağı düşünülmektedir. Bunun sonucunda da uzun vadede Pakt’ın, AB’de rekabeti teşvik etmek bir yana, daha az

¹³ Periklis Gogas, “The Proposed EU “Competitiveness Pact”, 13.02.2011, <http://businessstinker.com/the-proposed-e-u-%E2%80%9Ccompetitiveness-pact%E2%80%9D/>.

¹⁴ a.g.e.

gelişmiş üye ülkelerin gelişmiş üye ülkelere yakınsamasının engellenmesi sonucunu yaratacağı endişesi Pakt'a muhalefeti artırmaktadır.

Diğer taraftan, Pakt'ın AB'deki mevcut ekonomik yönetim kurallarına getireceği katma değer konusunda da şüpheler bulunmaktadır. Avrupa Komisyonu Pakt'ın mevcut AB antlaşmalarında yer alan kurallarla uyumlu olup olmadığı konusunun değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir.

Rekabet Pakt'ına ilişkin eleştiriler daha çok Güney Avrupa ülkelerinden gelmiştir. Bu ülkeler, Pakt'la birlikte maliye politikasına ilişkin getirilecek kısıtlamaların, zaten kırılgan olan ekonomik iyileşme ortamında, büyümeyi olumsuz etkileyeceğini düşünmektedir. Bu nedenlerle, Almanya ve Fransa tarafından önerilen Pakt'ın orijinal versiyonu AB liderleri tarafından reddedilmiş, bu gelişmelerin sonrasında Pakt'ın bazı hükümlerinin yumuşatılmasına karar verilmiştir.

Bu kapsamda, Avrupa Konseyi Başkanı Herman Von Rompuy ve Avrupa Komisyonu söz konusu Rekabet Paktı'nın yeni versiyonu üzerinde çalışmalara başlamış ve kurumsal vergilerde uyumlaştırmaya ve ücretlerin fiyatlara endekslenmesine ilişkin hükümlerin Pakt'ın kapsamından çıkarılmasına karar verilmiştir.

4. Euro Rekabet Paktı (Euro Plus Pact)¹⁵

4.1 Pakt'ın Kapsamı

Almanya ve Fransa tarafından önerilen Rekabet Paktı'nın oldukça katı bağlayıcı hükümler içermesi nedeniyle karşılaşılan muhalefet neticesinde, söz konusu Pakt'ın içeriğinin yumuşatılmasına karar verilmiş ve bu kapsamda oluşturulan yeni belgeye "Euro Rekabet Paktı" (Euro Plus Pact) adı verilmiştir. Söz konusu Pakt'ın temel hedefleri arasında kamu maliyesinde sürdürülebilirliğin sağlanması, rekabetçi bir ekonomi ve sağlıklı bir finansal sistemin oluşturulması yer almaktadır. Bu çerçevede, Euro Bölgesi ülkelerinin Devlet ve Hükümet Başkanları 11 Mart 2011 tarihinde Brüksel'de bir araya gelerek Birliğin rekabet gücünü ve ekonomik yakınsama hedefini, ekonomi politikalarında daha güçlü bir işbirliği aracılığı ile sağlamayı hedefleyen bir Pakt'ın kurulması konusunda uzlaşmaya varmışlardır.

Oluşturulması öngörülen mekanizmanın detayları aşağıda kısaca özetlenmektedir.

Finansman Kapasitesi

- Avrupa İstikrar Mekanizması'nın (ESM) toplam efektif borç verebilme kapasitesi 500 milyar Euro olarak öngörülmüş olup, bu miktar ödenmiş sermaye, geri çağrılabilir sermaye ve garantilerden oluşacaktır. Üye devletlerin katkılarıyla bir araya gelecek ödenmiş sermayenin oluşturulmasında kademeli, bir zaman çizelgesine bağlanmış ve üye ülkelerin ulusal yasama usullerinin dikkate alındığı bir yaklaşım benimsenecektir.

Avrupa İstikrar Mekanizması yürürlüğe girene kadar, Avrupa Mali İstikrar Kolaylığının üzerinde uzlaşmaya varılmış olan 440 milyar Euro'luk borç verme kapasitesi bütünüyle etkin hale getirilecektir.

Araçlar

- Avrupa İstikrar Mekanizması'nın, üye devletlerin talepte bulunması ve bu tip bir müdahalenin Euro Alanı'nın istikrarının temini için zaruri görülmesi durumunda devreye sokulması öngörülmektedir. Herhangi bir üye ülkenin mekanizmadan faydalanabilmesine olanak sağlayacak karar, ancak oy birliği ile ve Avrupa Merkez Bankası'nın da katkısıyla Komisyon ve IMF tarafından hazırlanacak borç sürdürülebilirlik analizi göz önünde bulundurularak alınabilecektir. Mali destek, ancak üye ülkenin hazırlanacak uyum programını sağlıklı bir şekilde uygulaması koşulu ile sağlanabilecektir.

---

¹⁵ Conclusions of the Heads of State or Government of the Euro Area of 11 March 2011,

Avrupa İstikrar Mekanizması ve Avrupa Mali İstikrar Kolaylığı kapsamında sağlanacak mali destek kredi şeklinde olacaktır. Ancak, bu iki yapı bir istisna olarak, sağladıkları desteğin maliyet etkinliğini maksimize etme amacıyla, birincil piyasalarda aracılık faaliyetlerinde bulunabilecektir.

Mali Koşullar

- Avrupa Mali İstikrar Kolaylığı'nın borçlandırma maliyetlerinin yararlanıcı ülkelerin borç sürdürülebilirliği de dikkate alınarak düşük bir seviyeden belirlenmesi yaklaşımı benimsenmiş olmakla birlikte, kredi maliyetlerinin, fonların temin edilme maliyetinden yüksek olması, risklere yönelik fiyatlandırmaları da içermesi ve IMF'nin fiyatlandırma prensipleri ile uyumlu olması öngörülmektedir. Aynı koşullar Avrupa İstikrar Mekanizmasına da uygulanacaktır.
- Tüm üye ülkelerin, AB devlet yardımları kurallarıyla da uyumlu olarak, stres testlerinde zaaf gösteren bankalar bulunması gibi durumlara karşı somut planlar hazırlaması gerekmektedir.

Söz Konusu Pakt üzerinde 24-25 Mart 2011 tarihli Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesinde anlaşmaya varılmıştır. Pakt'a, halihazırda Euro Bölgesi'ne dahil olan 17 devletin yanı sıra Bulgaristan, Danimarka, Letonya, Litvanya, Polonya ve Romanya da katılacaktır. Çek Cumhuriyeti, Macaristan, İsveç ve Birleşik Krallık ise Pakt'a katılmayı şu an için düşünmediklerini belirtmişlerdir. Toplantıda alınan kararlar uyarınca üye ülkelerin, mümkün olan en kısa sürede, gelecek 12 ayda yerine getirmeyi amaçladıkları taahhütleri açıklamaları beklenmektedir.

4.2. Pakt'ın Temel Prensipleri

Euro Rekabet Paktı, rekabet gücünün artırılması ve AB bütünleşmesine zarar veren dengesizliklerin ortadan kaldırılması açısından önem taşıyan ulusal düzenleme alanlarına odaklanmaktadır. Pakt çerçevesinde rekabetçiliğin artırılması, AB'nin daha hızlı büyümesini orta ve uzun vadede sürdürülebilir kılmak ve AB vatandaşlarının daha yüksek gelir seviyelerine ulaşmasını sağlamak açısından kilit öneme sahip bir husus olarak belirlenmiştir. Euro Alanı'na dâhil olmayan devletler de gönüllülük esas olmak kaydıyla bu Pakt'a katılmaya davet edilmiştir.

Rekabetçilik ve yakınsamanın sağlanması amacıyla üye ülkelerin ekonomi politikalarının daha güçlü koordinasyonunu sağlamayı hedefleyen bu girişimin **dört temel kılavuz kurala** sahip olması planlanmaktadır:

- a.** Girişimin, AB genelinde halihazırda mevcut olan ekonomik yönetişimin güçlendirilmesi çabaları ile uyumlu olması ve aynı zamanda bu çalışmalara artı değer katacak nitelikte olması öngörülmektedir. Diğer bir ifadeyle Pakt, bu alanda daha önce yapılmış çalışmalarla (Avrupa 2020, Avrupa Dönemi, İstikrar ve Büyüme Paketi ve yeni makro ekonomik gözetim altyapısı) uyumlu ve söz konusu çalışmaları temel alan bir nitelikte olacaktır. Halihazırda sağlanmış olan ilerlemelerin üstüne bir şey ekleme amacına sahip olacak bu girişim, güçlü taahhütler, yapılmış olanlardan daha iddialı eylemler ve bunların uygulanması için zaman hedefleri içerecektir. Bu taahhütler bundan böyle ulusal reform ve istikrar programlarında da kendilerine yer bulacak ve olağan gözetim yapısının kontrolüne tabi olacaktır. Komisyon bu taahhütlerin uygulanma süreçlerinin izlenmesinde güçlü ve merkezi bir rol üstlenecektir. Avrupa Parlamentosu bu süreçte görevleri çerçevesinde üstlenmesi gereken tüm fonksiyonlarını yerine getirecektir.
- b.** Pakt rekabet gücü ve ekonomik yakınsamayı teşvik edici ve güçlendirici tüm öncelikli alanları kapsayacak, eylem odaklı bir yapı arz edecek ve üye devletlerin yetkili oldukları alanlara odaklanacaktır. Seçilmiş bazı politika alanlarında, ortak hedefler Devlet ve Hükümet Başkanları seviyesinde kararlaştırılacaktır. Pakt'a katılan üye ülkeler bu hedefleri kendi tasarladıkları politikalarla hayata geçirmeye çalışacak ve politika karmalarını oluştururken kendi özel durumlarını göz önünde bulunduracaklardır.
- c.** Üye Ülke Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından her yıl, o dönem içinde rekabet gücünün ve ekonomik yakınsamanın güçlendirilmesi amacıyla hayata geçirilmesi planlanan somut ulusal taahhütler belirlenecektir. Her dönem sonunda ise Komisyon, üye devletlerin taahhütleri ışığında kaydettikleri ilerlemeleri ve ortak politika hedefleri çerçevesinde sağlanan gelişmeleri değerlendiren bir rapor yayınlayacaktır. Böylelikle, üye ülkeler en iyi uygulama örneklerini dikkate almış olacak ve taahhütleri yerine getirmede en iyi performans gösteren ülkeler diğer devletler için bir referans kaynağı olacaktır.

Taahhütlerin yerine getirilmesi için gerçekleştirilen uygulamalar ve ortak politika hedeflerine ulaşmaya yönelik kaydedilen gelişmeler Euro Alanı Üye Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından yıllık olarak izlenecek ve bu süreçte Komisyon'un hazırlayacağı izleme raporu da dikkate alınacaktır. Bunlara ek olarak, üye devletler potansiyel yayılma etkisi taşıyan önemli ekonomik reformlar yapmadan önce Pakt üyesi diğer ülkelere danışacaklardır.

- d.** Euro Bölgesi'ne dahil olan üye devletler, AB ve Euro Bölgesi'nin rekabet gücünün artırılması için kilit bir önem taşıyan Tek Pazar sürecinin tamamlanması amacına

bağlı olduklarını Pakt aracılığıyla bir kez daha yinelemektedirler. Bu çerçevede Pakt, kurucu antlaşmalarla tamamen uyumlu olacak ve Tek Pazarın bütünlüğünü ve işleyişini bozmayacaktır.

AB Çapında Ekonomik Yönetişimin Güçlendirilmesi Çabaları

Ekonomik Yönetişimi Güçlendirme Görev Gücü

25-26 Mart 2010 tarihinde gerçekleşen Devlet ve Hükümet Başkanları zirvesinde alınan karar uyarınca kurulan Ekonomik Yönetişimi Güçlendirme Görev Gücü, Avrupa Konseyi Başkanı Herman Von Rompuy Başkanlığında, Komisyon, Avrupa Merkez Bankası, Euro grubu (Euro Bölgesi Üye Devletleri Maliye Bakanları) ve 27 üye ülkenin temsilcilerinden oluşmaktadır. 21 Ekim 2010 tarihinde Görev Gücü raporunu sunmuş ve 5 temel başlıkta tavsiyelerde bulunmuştur.

- *İstikrar ve Büyüme Pakti*'nin borç ve mali sürdürülebilirlik bileşenlerine odaklanmış bir şekilde güçlendirilerek daha sıkı bir mali disiplinin sağlanması,
- Ekonomik gözetimin, makro dengesizlikleri ve rekabetçiliği de kapsayacak şekilde genişletilmesi ve bu amaç doğrultusunda yeni bir mekanizma ve yasal çerçevenin oluşturulması,
- Büyüme ve istihdamın güçlendirilmesine hizmet edecek bütçe önlemleri ve yapısal reformları değerlendirmek üzere her bahar döneminde gerçekleştirilecek "Avrupa Dönemi-*European Semester*" isimli bir koordinasyon ve değerlendirme mekanizmasının hayata geçirilmesi,
- Sağlam bir kriz yönetimi çerçevesi oluşturulması (*Avrupa İstikrar Mekanizması* bu amaç doğrultusunda oluşturulmuştur),
- Daha etkili bir ekonomik yönetişimin sağlanabilmesi amacıyla daha güçlü kurumsal yapıların tesis edilmesi.

Avrupa Dönemi (European Semester)

Ekonomi politikalarında koordinasyonun sağlanması amacıyla 2010 yılı Ekim ayında kurulmasına karar verilen bu yapı 2011 yılı başı itibarıyla faaliyete geçmiştir.

Mekanizmanın temel fonksiyonu üye devletlerin ekonomi politikalarını, ülkeler bir sonraki yılın ulusal bütçe hazırlama çalışmalarına başlamadan önce değerlendirerek mümkün olduğunca uyumlaştırabilmektir.

Bu mekanizma uyarınca her sene Mart ayında Hükümet ve Devlet Başkanları Zirvesi toplanacak ve Komisyonun daha önceden hazırlamış olduğu değerlendirme raporunu temel alarak ekonomi politikası önceliklerini belirleyecektir. Bu öncelikler üye devletlere yapılacak bütçe ve ekonomi politikası tavsiyelerine kaynak oluşturacaktır. Nisan ayında üye devletler Komisyona yukarıda değinilen öncelikler çerçevesinde şekillendirilmiş orta vadeli mali ve ekonomik stratejilerini sunacaklardır.

Haziran ve Temmuz aylarında ise Avrupa Konseyi ve AB Bakanlar Konseyi ülke bazında hazırlamış olduğu bütçe ve ekonomi politikası tavsiyelerini iletacaktır. Ertesi sene ise bu tavsiyeler çerçevesinde sağlanan ilerlemeler bir Komisyon raporu ile değerlendirilmiş olacaktır.

Avrupa 2020 Stratejisi

Avrupa Komisyonu tarafından 3 Mart 2010 tarihinde kabul edilen “*Avrupa 2020: Akıllı, Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme İçin Bir Strateji*” üç temel önceliğe odaklanmaktadır:

- Bilgi ve yeniliğe dayalı bir ekonominin geliştirilmesi ve akıllı büyümenin sağlanması,
- Düşük karbon ve az kaynak kullanarak ve rekabeti teşvik ederek ekonomide sürdürülebilirliğin sağlanması,
- İstihdamı artıran, sosyal ve bölgesel uyumu ön plana çıkaran, sosyal dışlanmayı önleyici büyümenin sağlanması.

Bu üç temel öncelik çerçevesinde ortaya konulan beş ana hedef bulunmaktadır:

- 20 ile 64 yaş arasındaki nüfusun % 75’inin iş gücüne katılması,
- AB gayrisafi milli hasılasının (GSMH) % 3’ünün AR-GE harcamalarına ayrılması, enerji tüketiminin % 20’sinin yenilenebilir kaynaklardan sağlanması,
- 2020 yılına kadar belirlenmiş olan iklim ve enerji hedeflerine ulaşılması,
- Okulu bırakma oranının % 10’un altına düşürülmesi ve gençlerin en az % 40’nın bir yüksek öğrenim diploması almasının sağlanması,
- Yoksulluk tehlikesi ile karşı karşıya olan insan sayısının 20 milyonun altına indirilmesi.

Bu beş hedefe ulaşılabilmesi için AB ve üye devletler tarafından yürütülmesi gereken faaliyetlerin çerçevesi ise yedi temel girişim ile ortaya koyulmuştur:

- *Yenilikçilik (innovation) Birliği*: Yaratıcı fikirlerin büyüme ve istihdama katkıda bulunacak ürün ve hizmetlere dönüşmesi için gerekli koşulların sağlanması ve AR-GE faaliyetleri için finansmana erişimin iyileştirilmesi.

- *Gençlik Hamlesi (Youth on the Move)*: Eğitim sistemlerinin performansının geliştirilmesi ve genç nüfusun işgücü piyasasına girişinin kolaylaştırılması.
- *Avrupa için dijital strateji*: Yüksek hızlı internete erişimin geliştirilmesi, hanehalkı ve firmalar için dijital bir tek pazarın avantajlarından faydalanılması.
- *Daha az kaynak kullanan Avrupa*: Ekonomik büyüme ile kaynak kullanımı arasındaki bağı gözden geçirilerek, düşük karbonlu bir ekonomiye geçişin desteklenmesi, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması, ulaşım hizmetlerinin modernleştirilmesi ve ulaşımda enerji verimliliğinin teşviki.
- *Küreselleşme çağı için sanayi politikaları*: Özellikle KOBİ'ler için iş ortamının iyileştirilmesi ve küresel olarak rekabet edebilecek güçlü ve sürdürülebilir bir sanayi tabanının oluşturulmasının desteklenmesi.
- *Yeni yetenekler ve işler için strateji*: İşgücü piyasalarının modernleştirilmesi, işgücü piyasalarına katılımın artırılması ve işgücü arz ve talebi arasındaki uyumun daha iyi sağlanabilmesi için yaşam boyu yeteneklerin geliştirilmesi.
- *Yoksulluğa karşı Avrupa platformu*: Büyüme ve istihdam artışı ile sağlanan faydaların daha geniş kitleler tarafından hissedilebilmesi için sosyal ve bölgesel uyumun sağlanması, yoksulluk ve sosyal dışlanma ile karşı karşıya olan kesimin de topluma aktif katılımının sağlanması.

Pakt çerçevesinde Euro Bölgesi'nde yer alan üye devletler aşağıda belirtilen hedefleri gerçekleştirmek için gerekli tüm adımları atmayı taahhüt etmektedir:

- Rekabet gücünü arttırmak
- İstihdamı arttırmak
- Kamu maliyelerinin sürdürülebilirliğini arttırmak
- Mali istikrarı güçlendirmek

Bu dört temel hedefin yanı sıra Pakt'a dahil olan ülkeler arasında vergi politikalarının yakın koordinasyonunun sağlanması hususu da Pakt'ın hedefleri arasında yer almaktadır.

Pakt'a katılan her üye ülke bahsi geçen hedeflere ulaşmak için gerçekleştireceği faaliyetleri diğer katılımcılarla paylaşacaktır. Üye devletlerin bu hedefleri hayata geçirmek için alacağı tedbirleri belirlemek kendi ulusal inisiyatiflerine bırakılmış olmakla birlikte, aşağıda her bir başlık altında belirtilen muhtemel tedbirlerin alınmasına önem verilecektir.

Yukarıda belirtilen ortak hedeflere ilişkin olarak kaydedilen ilerlemeler, Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından rekabet gücü, istihdam, mali sürdürülebilirlik ve istikrar gibi birçok

gösterge temel alınarak izlenecektir. Bu konulardan herhangi birinde önemli sorun yaşayan ülkeler tespit edilerek sorunlarını belli bir zaman sürecinde çözmeleri beklenecektir.

4.2.1. Rekabet Gücünün Arttırılması

Bu alanda kaydedilen ilerlemeler, ücretler ve verimlilikte yaşanan gelişmeler ile rekabetçiliğin tesis edilebilmesi için ilerleme sağlanmasına ihtiyaç duyulan hususlar temelinde değerlendirilecektir. Ücretlerdeki artışın verimlilikteki artışa paralel olarak gelişme gösterip göstermediğini değerlendirmek için birim iş gücü maliyetleri belli periyotlarda izlenerek diğer Euro Bölgesi ülkeleri ve karşılaştırılabilir ticaret ortağı ülkelerdeki gelişmelerle kıyaslanacaktır. Her bir ülke için, birim iş gücü maliyetleri ekonominin tüm sektörleri dikkate alınarak değerlendirilecektir.

Rekabet gücünün arttırılması bütün üye devletler için gerekli olmakla birlikte bu alanda ciddi sorunlarla karşılaşan ülkelere ayrı bir önem atfedilecektir. Ekonomik büyümenin tüm Euro Bölgesi'nde dengeli olarak gerçekleşmesini temin etmek amacıyla, verimlilikte sorun yaşayan belli bölgelerin bu sorunlarını çözmek için bazı özel önlem ve ortak girişimlerin hayata geçirilmesi öngörülmektedir.

Her üye ülke rekabet gücünü arttırmak için uygulayacağı politikaların oluşturulmasında serbest olmakla birlikte, bu politikaların belirlenmesinde aşağıda belirtilen reformlara özel önem verilecektir.

a. Sosyal taraflarla diyalog ve sanayi ilişkileri alanındaki ulusal özellikler dikkate alınarak, faktör maliyetleriyle ilgili gelişmelerin verimliliğe paralel olmasını sağlamaya yönelik tedbirler almak, örneğin:

- Toplu pazarlık sürecinde sosyal tarafların sahip olduğu özerkliğin muhafaza edilerek, ücret ayarlamalarının, pazarlık sürecindeki merkezileşme derecesinin ve ücret endeksleme mekanizmalarının gözden geçirilmesi.
- Kamu sektöründeki ücret ayarlamalarının, özel sektörde rekabet gücünü arttırmaya yönelik ayarlamaları desteklemesinin sağlanması.

b. Verimliliği arttırmaya yönelik önlemler almak, örneğin:

- korunan sektörlerin, mesleki hizmetler ve perakende ticaret alanındaki haksız kısıtlamaların kaldırılmasına yönelik ulusal düzeyde alınacak önlemler yoluyla serbestleştirilmesi ve böylece rekabet ve verimliliğin müktesebata uygun olarak desteklenmesi,

- Eğitim sistemlerinin geliştirilmesi, Ar-Ge çalışmalarının, yenilikçilik ve altyapının geliştirilmesinin teşvik edilmesi,
- Gereksiz bürokrasinin azaltılması ve düzenleyici hukuksal çerçevenin (iflas kanunları, ticaret kanunu) güçlendirilmesi vasıtasıyla iş dünyası, özellikle de KOBİ'ler için, daha elverişli bir iş ortamı oluşturulması.

4.2.2. İstihdamın Arttırılması

İyi işleyen bir işgücü piyasası Euro Bölgesi'nin rekabet gücü açısından kilit öneme sahiptir. Bu alanda kaydedilecek ilerlemeler uzun dönemli işsizlik oranları, genç nüfus işsizlik oranları ve iş gücüne katılım oranları incelenerek takip edilecektir.

Her üye devlet, istihdamı artırmaya yönelik kendi özel politikalarını uygulayacak, ancak aşağıdaki reformların gerçekleştirilmesine özel öncelik ve önem atfedilecektir:

- İşgücü piyasasında, “güvenceli esnekliğin” teşvik edilmesi, kayıtdışı istihdamın azaltılması ve işgücüne katılımın artırılmasına yönelik reformların gerçekleştirilmesi,
- Hayat boyu öğrenmenin teşvik edilmesi,
- Vergi reformlarının gerçekleştirilmesi, özellikle, vergi gelirlerinin muhafaza edilerek işgücü üzerindeki vergilerin düşürülmesi ve ikinci ücretli¹⁶ (second earners) olarak çalışabilecek kişilerin işgücüne katılımının kolaylaştırılması.

4.2.3. Kamu Maliyesinde Sürdürülebilirliğin Sağlanması

İstikrar ve Büyüme Paketi'nin tam anlamıyla uygulanmasını güvence altına almak amacıyla, aşağıdaki konulara özel önem verilecektir:

- Emekli maaşları, sağlık yardımları ve sosyal yardımların sürdürülebilirliği

Bu konu, özellikle ‘sürdürülebilirlik açığı göstergeleri’¹⁷ temelinde değerlendirilecektir. Söz konusu göstergeler, mevcut politikalara, özellikle emeklilik uygulamaları, sağlık yardımları ve sosyal yardım sistemlerine bağlı olarak ve demografik faktörleri de göz önünde bulundurarak, borç seviyelerinin sürdürülebilir olup olmadığını ölçecektir.

Emekli maaşlarının ve sosyal yardımların sürdürülebilirliğini ve yeterliliğini sağlamaya yönelik reformlar şu hususları içerebilecektir:

¹⁶ İkinci ücretli, yani “second earner”, bir hanede gelir elde eden ikinci kişiye denmektedir. Bu kişi genellikle eş olmaktadır.

¹⁷ Sürdürülebilirlik açığı göstergeleri (sustainability gap indicators), Komisyon ve Üye Devletlerce üzerinde mutabık kalınan mali sürdürülebilirliği değerlendirmeye ilişkin göstergelerdir.

- Emeklilik sisteminin ulusal demografik koşullar dikkate alınarak uyumlaştırılması, örneğin etkin emeklilik yaşının tahmini yaşam süresine göre ayarlanması veya katılım oranlarının artırılması,
- Erken emeklilik sistemlerinin sınırlandırılması ve daha yaşlı kişilerin çalışmasına yönelik teşviklerin kullanılması (özellikle 55 yaşın üzerindeki için).

- Ulusal mali kurallar

Euro Bölgesi ülkeleri, İstikrar ve Büyüme Pakti'nda yer alan AB mali kurallarını kendi ulusal mevzuatlarına yansıtacaklarını taahhüt etmişlerdir. Bahse konu kurallar ulusal mevzuata aktarılırken üye devletler kullanacakları yasal araçları seçme konusunda özgür olmakla birlikte, bu araçların yeterince bağlayıcı ve kalıcı olduğunu güvence altına almak zorundadır (örneğin anayasa veya çerçeve kanun gibi). Söz konusu kuralın ne şekilde oluşturulacağına her ülke kendi karar verecektir (örneğin bu kural "borç freni", birincil fazlaya ilişkin kural veya harcama kuralı şeklinde olabilir). Ancak, belirlenen kuralın mali disiplini federal yapılara sahip üye devletlerde de garanti altına alması gerekmektedir. Mali kuralın yürürlüğe girmesinden önce, AB kuralları ile uyumluluk durumu ve AB kurallarını destekleyici olup olmadığı Komisyon'a danışılabilecektir.

4.2.4. Mali İstikrarın Güçlendirilmesi

Euro Bölgesi'nin genel istikrarı için temel unsurlardan biri olan güçlü bir mali sektörün varlığının sağlanması amacıyla, sektörün gözetimi ve düzenlenmesine ilişkin AB çerçevesinde kapsamlı bir reform süreci başlatılmıştır.

Bu çerçevede, üye devletler bankaların feshi konusunda Birlik müktesebatıyla tam uyumlu ulusal mevzuat oluşturacak ve bankalar için AB düzeyinde koordine edilen katı stres testleri düzenli aralıklarla uygulanacaktır. Ayrıca, Avrupa Sistemik Risk Kurulu (European Systemic Risk Board-ESRB) Başkanı ve Eurogroup Başkanı, Devlet ve Hükümet Başkanlarını makro-finansal istikrar ve Euro Alanı'ndaki makroekonomik gelişmeler konusunda düzenli olarak bilgilendirmeye davet edilecektir. Bu hususlara ilaveten her üye devlet tarafından bankalar, hanehalkı ve finansal olmayan şirketlerin özel borç seviyesi yakından takip edilecektir.

Üye ülkeler arasında vergi politikalarının koordinasyonu hususu da üzerinde önemle durulan bir diğer konudur. Doğrudan vergilendirme alanında üye devletler ulusal yetkilerini muhafaza edeceklerdir.

Üye ülkelerin kamu maliyelerinin iyileştirilmesi ve ekonomik büyümeyi desteklemeye yönelik olarak Euro Bölgesi'nde daha güçlü bir ekonomi politikası koordinasyonunun sağlanması için vergi politikalarının etkin bir şekilde koordine edilmesi gerekli bir unsurdur. Bu kapsamda, üye devletler vergi politikasına ilişkin hususlarda işbirliği yaparak iyi uygulama örneklerini paylaşacak, AB düzeyindeki politikalarla örtüşmeyen uygulamalardan kaçınacak ve yolsuzluk ve vergi kaçakçılığı ile mücadele edeceklerdir.

Ortak bir kurumsal vergi tabanının oluşturulması, bir yandan ulusal vergi sistemleri arasında tutarlılığın sağlanmasına yardımcı olurken, diğer taraftan da mali sürdürülebilirliğin sağlanmasına ve rekabet gücünün artırılmasına katkıda bulunabilecektir. Bu kapsamda, Komisyon tarafından, ortak bir kurumsal vergi tabanının oluşturulmasına yönelik bir yasa teklifi sunulmuştur.

4.3. Somut Yıllık Taahhütler

Değişim için iradenin var olduğunu göstermek ve ortak amaçlara ulaşmak amacıyla gerekli siyasi teşviki sağlamak için Euro Bölgesi üye devletleri her yıl en üst seviyede toplanarak gelecek 12 ay içerisinde atılması planlanan somut adımlar üzerinde anlaşacaklardır. Uygulanacak özel politika tedbirlerinin seçimi her üye ülkenin kendi sorumluluğunda kalacak, ancak yapılacak seçimlerde yukarıda bahsedilen prensip ve yaklaşımlar dikkate alınacaktır. Bu taahhütler ayrıca, her yıl kabul edilen ve Avrupa Dönemi çerçevesinde Komisyon, Konsey ve Eurogroup tarafından değerlendirilen Ulusal Reform Programlarına ve İstikrar Programlarına da yansıtılacaktır.

SONUÇ

2008 yılı sonunda ABD’de patlak veren finansal kriz kısa sürede bütün dünyayı etkisi altına alarak küresel çapta bir krize dönüşmüştür. AB, ekonomik yönetimindeki eksiklikler ve bazı üye ülkelerin nispeten düşük rekabet gücü gibi sebeplerle krizden çok ciddi biçimde etkilenmiştir. AB üyesi ülkelerde kamu açıkları ve borç stokları ciddi boyutlarda artmış ve birçok ülkede kamu maliyesinin sürdürülebilirliği tehlikeye girmiştir. Kamu maliyesinde yaşanan bozulmanın yanı sıra AB’de toparlanma sürecinin oldukça yavaş gerçekleşmesi, borç krizinin yayılarak Euro Alanı’nın istikrarını ve geleceğini tehdit eder hale gelmesine yol açmıştır.

Başlangıçta kamu maliyeleri sorunlu olan zayıf ülkelere mali yardım yapmak konusunda isteksiz davranılsa da, krizin derinleşmesinin ve yayılma riskinin arttığına anlaşılmasının ardından AB düzeyinde başlatılan girişimler vasıtasıyla borç krizi içindeki Yunanistan, İrlanda ve Portekiz için gecikmeli de olsa ardı ardına kurtarma paketleri açıklanmıştır.

Yaşanan tüm bu olumsuz gelişmeler, Euro sisteminin eksikliklerini gözler önüne sermiş ve AB’yi Euro Alanı’nın istikrarını ve varlığını sürdürebilmesi için mevcut politikalar, mekanizmalar ve ekonomik yönetim sisteminin güçlendirilmesine yönelik yeni arayışlara sevk etmiştir. Euro Alanı’nın en büyük ekonomisi konumundaki Almanya, Fransa’nın da desteğini alarak bu süreçte öncü ve önemli bir rol üstlenmiştir.

Bu kapsamda, 29 Eylül 2010 tarihinde AB’de bütçesel ve makro ekonomik gözetim ve denetimi güçlendirmeyi amaçlayan kapsamlı bir ekonomik yönetim paketi kabul edilmiştir. Ayrıca, bundan sonraki dönemde Euro Bölgesi ülkelerinde yaşanan borç krizlerinin Birliğin ekonomik istikrarını tehlikeye sokmasının engellenmesi amacıyla 2013 yılında işlemeye başlayacak olan Avrupa İstikrar Mekanizmasının kurulması kararlaştırılmıştır.

AB düzeyinde ekonomik yönetimin iyileştirilmesi ve üye ülkelerin karşılaşabileceği krizlerde devreye girebilecek fon mekanizmalarının oluşturulmasına yönelik çabaların yanı sıra

, yaşanan krizlerde rekabet gücünün de önemli bir faktör olduğu fikrinden hareketle, 4 Şubat 2011 tarihinde Almanya ve Fransa tarafından Euro Alanı ülkelerini kapsayacak bir Rekabet Paketi oluşturulması fikri ortaya atılmıştır. Söz konusu Pakt ile, üye devletlerde rekabet gücünün artırılması ve AB düzeyinde ekonomik yakınsamanın geliştirilmesi için birçok ekonomik ve sosyal reformun gerçekleştirilmesi ve maliye politikalarının temel unsurlarının da AB düzeyinde belirlenmesi önerilmiştir.

Ancak, Pakt'ın oldukça katı ve bağlayıcı hükümler içermesi pek çok AB üyesi ülkenin güçlü muhalefetine yol açmıştır. Bazı üye ülkeler, maliye politikasının tespiti ve uygulanmasında ulusal esnekliğin kaldırılmasının, üye ülkelerin ani şoklara karşı cevap vermede zorlanmasına yol açacağını, büyümeyi frenleyeceğini ve netice itibarıyla başka krizlere yol açıp, üye ülkeler arasındaki mevcut ekonomik dengesizlikleri daha da körükleyebileceğini ifade etmiştir. Bu çerçevede, özellikle Güney Avrupa ülkeleri tarafından karşı çıkılan Pakt'ın içeriğinin değiştirilmesi hususu gündeme gelmiştir. Bu gelişmeler neticesinde, Pakt'ın içeriği yumuşatılarak, adı "Euro Rekabet Paktı" olarak değiştirilmiş ve yeni paket 24-25 Mart 2011 tarihli Avrupa Konseyi'nde kabul edilmiştir. Halihazırda Euro Alanı ülkeleri dışında Bulgaristan, Romanya, Polonya, Letonya, Litvanya ve Danimarka da Pakt'a katılma isteklerini belirtmişlerdir. Diğer üye ülkelerin de istedikleri zaman Pakt'a dahil olabilmesi imkanı bulunmaktadır.

Ana hedefi Ekonomik ve Parasal Birliğin güçlendirilmesi ve Euro'nun istikrarının temini olan Euro Rekabet Paktı, Euro Alanı'nda ekonomi politikalarının koordinasyonunda kaliteyi arttırmayı, rekabet gücünü geliştirmeyi ve nihayetinde daha üst seviyede bir ekonomik bütünleşmeyi sağlamayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede, üye devletlerin, rekabet gücünün ve istihdamın artırılması, kamu maliyesinde sürdürülebilirliğin sağlanması ve finansal istikrarın güçlendirilmesine yönelik adımları atması beklenmektedir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için alınacak tedbirler üye ülkelerin inisiyatifine bırakılmış olmakla birlikte, Pakt'a dahil olan ülkeler 12 aylık dönemler için hayata geçirmeyi planladıkları uygulamalara ilişkin taahhütleri açıklayacak ve söz konusu taahhütler Ulusal Reform ve İstikrar Programlarına yansıtılacaktır.

Krizle karşı alınan önlemler çerçevesinde kabul edilen Euro Rekabet Paktı, Birlik genelinde mali istikrarın korunması ve akıllı, sürdürülebilir, kapsayıcı ve istihdamı artırıcı bir büyümenin sağlanması amacıyla hizmet edecek önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Euro Bölgesi'nde ve AB genelinde ekonomik yönetimi güçlendiren ve ekonomi politikası koordinasyonunu artıran söz konusu Pakt'ın, Birliğin rekabet gücünün artırılmasına da önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte prensipte üzerinde anlaşmaya varılan hususların uygulamaya nasıl aktarılacağı ve hedeflere ulaşmada sağlanacak başarıya ilişkin olarak halen belirsizlikler bulunmaktadır.

Parasal Birliğin, yani Euro'nun ve esasında bir siyasi birlik projesi olan AB'nin geleceği bu reformların başarısına bağlı olmakla birlikte, tasarlanmakta olan kapsamlı reformların başarıya ulaşip ulaşmayacağını veya krize ve mevcut yapısal sorunlara karşı kapsayıcı bir çözüm olup olmayacağını bugünden öngörmek oldukça zordur.

Sonuç olarak, İkinci dünya savaşının yıkıntıları arasından bir ekonomik topluluk olarak çıkmayı başaran, 1990'larda Döviz Kuru Mekanizması krizini daha güçlü bir parasal birliğe

geçerek Euro ile aşan AB'nin bu krizden entegrasyon düzeyini daha da artırarak çıkıp çıkamayacağı ancak zaman içerisinde belirginlik kazanacaktır.

KAYNAKLAR

- Afonso, A., Furceri, D. & Gomes, P., “Credit ratings and the Euro Area sovereign debt crisis”, Working paper,
- Conclusions of the Heads of State or Government of the Euro Area of 24-25 March 2011,
- Conclusions of the Heads of State or Government of the Euro Area of 11 March 2011,
- Council of the European Union (2010), “Strengthening Economic Governance in the EU: Report of The Task Force to the European Council”, Brussels, 21 October 2010,
- Council Regulation (EC) No 332/2002 of 18 February 2002 establishing a facility providing medium-term financial assistance for Member States' balances of payments
- Council Regulation (EU) No 407/2010 of 11 May 2010 *Establishing a European Financial Stabilisation Mechanism*
- European Commission, http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/balance_of_payments/index_en.htm.
- European Financial Stability Facility, <http://www.efsf.europa.eu>.
- European Voice, “The Full Text from Angela Merkel and Nicolas Sarkozy outlining their plans for greater economic governance”, 04.02.2011, <http://www.europeanvoice.com/article/2011/february/merkel-sarkozy-present-competitiveness-pact/70165.aspx>.
- Eurostat, epp.eurostat.ec.europa.eu
- Franco-German competition pact on track-Schaeuble, Paris, March 4, 2011, <http://www.reuters.com/article/2011/03/04/germany-schauble-idUSLDE72321R20110304>.
- Gogas, Periklis (2011), “The Proposed EU Competitiveness Pact”, 13.02.2011, <http://businessthinker.com/the-proposed-e-u-%E2%80%9Ccompetitiveness-pact%E2%80%9D/>.

- Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK) (2011), “Krizdeki Birlik: Euro Bölgesi’nin Borç Sarmalı ve AB’nin Geleceği”, USAK AB Araştırmaları Merkezi, USAK Raporları No 11-01, Mart 2011.

- World Economic Forum (WEO), The Global Competitiveness Report 2010-2011.